

corona
en het
notariaat

Wat doet corona
met ons? 6

Aandeelhoudersvergaderingen
nu ook virtueel 12

Zand in de raderen van
het Europese notariaat 22

Van danseres tot
toegevoegd notaris

Een stevig traject

Sdu

KNB

Grand Prix Content Marketing Awards 2019

Winnaar Bekroning Inzet Social

Vraag het
Lees het
Weet het
Deel het!

www.notaris.nl/corona

Corona, de veelgestelde vragen

Zijn de notariskantoren wel open? Gaat die afspraak wel door? Welke maatregelen neemt mijn notaris eigenlijk? Tekenen in tijden van 1,5 meter: uh, hoe dan?

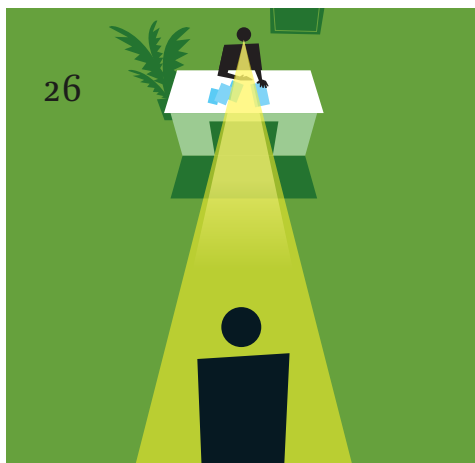
Op onze site staan alle antwoorden bij elkaar: www.notaris.nl/corona

Deel het!

NOTARIS
.NL

16 'Ik zit met mijn kantoor in de brandhaard'

- 4 Nieuws
- 6 Wat doet corona met ons?
- 10 En verder: Dayenne Lo-A-Njoe
- 12 Virtuele aandeelhoudersvergadering, de nieuwe werkelijkheid
- 15 Wisselcolumn Teska van Vuren
- 16 Meer hypotheek en testamenten, minder oprichtingen
- 18 De les van ... Wolfgang Ebbers
- 20 De cartoon
- 22 Coronacrisis in Europese notariaten
- 25 Kanocolumn
- 26 Top 5 Wwft-risico's
- 28 Wablief?!
- 30 Specialisten
- 33 Column Nick van Buitenen
- 34 KNB-nieuws
- 36 Tucht recht
- 38 Personalía

15 'Het lijkt net of de lente nog krachtiger en uitbundiger is dan andere jaren'

Meer notariële arbeidsplaatsen dan in 2019

ONDERNEMEN

Het aantal notariële arbeidsplaatsen is bij de 30 grootste notariskantoren met 7 procent gestegen vergeleken met 2019. Vorig jaar waren dat nog 683 (kandidaat-)notarissen, nu 731. Dat blijkt uit de Stand van de Advocatuur en het Notariaat 2020 van *Advocatie*.

Loyens & Loeff heeft net als de vorige edities het grootste notariaat: per 1 januari 2020 werken er 71 (kandidaat-)notarissen. Houthoff en NautaDutilh staan op de tweede en derde plaats met respectievelijk 48 en 39 (kandidaat-)notarissen. Het Notarieel heeft de positie van VBC Notarissen overgenomen als het grootste onafhankelijke notariskantoor van Nederland. •

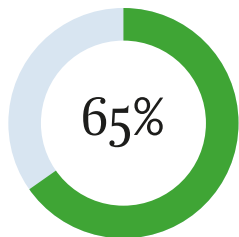

Eerste Kamer stemt in met tijdelijk digitaal passeren

CORONA

De Eerste Kamer heeft 21 april ingestemd met een tijdelijke wet vanwege het coronavirus die de inzet van digitale middelen bij het passeren van akten in noodsituaties mogelijk maakt. De wet zorgt ook voor tijdelijk communiceren via elektronische middelen als eigenlijk fysieke overleg- en besluitvormingsprocedures zijn voorgeschreven. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om beursvennootschappen en verenigingen die jaarlijks een algemene vergadering moeten organiseren.

Notarissen kunnen voor identificatie en *Belehrung* gebruikmaken van audiovisuele middelen en de akte vervolgens passeren. Dit kan uitsluitend in situaties waarbij geen andere mogelijkheden zijn om te komen tot een normale manier van passeren van de akte. De wet is bovendien tijdelijk en zorgt niet voor een aanpassing van de Wet op het notarisambt. De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie heeft zich veel ingezet om de wet erdoor te krijgen. De beroepsorganisatie vindt de werkwijze passen bij de rol van de notaris die midden in de maatschappij staat en ook in een noodsituatie een rechtzoekende in staat moet stellen afspraken en wensen goed in een notariële akte vast te leggen. •

De rechtbank heeft in 2019 ongeveer 34.000 scheidingen afgehandeld. Dat zijn er ruim 1.000 meer dan een jaar eerder. 65 Procent van de scheidingen was op gemeenschappelijk verzoek. Deze scheidingen waren in drie weken geregeld. Scheidingen op eenzijdig verzoek deden er langer over: gemiddeld 10 weken als er geen tegenspraak was, 23 weken als er wel tegenspraak was. De meeste scheiding-gerelateerde procedures laten een daling zien ten opzichte van 2018, behalve gezagszaken. Daar is sprake van een lichte stijging. Het aantal familierechtzaken dat via de rechtspraak naar mediation is verwezen, is gedaald. In 2019 waren dat bijna 1.700 zaken. Bij 58 procent van de afgeronde mediations is (gedeeltelijke) overeenstemming bereikt. •

Geen gedwongen woningverkoop tot 1 juli

CORONA

Woningeigenaren met achterstallige betalingen kunnen tot ten minste 1 juli niet worden gedwongen hun huis te verkopen. De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) meldt dat banken en verzekeraars dit met de rijksoverheid hebben afgesproken. Zij vinden het belangrijk dat eigenaren gedurende de coronacrisis in hun woning kunnen blijven.

Komen huishoudens toch in de problemen? Dan zoeken hypotheekverstrekkers naar

passende oplossingen, zoals andere termijnen of uitstel van betaling. De gedwongen verkoop van een woning komt jaarlijks ongeveer 500 keer voor. Dit getal is relatief laag omdat hypotheekverstrekkers veel aandacht besteden aan vroegtijdige signalering van betalingsproblemen. Door klanten te begeleiden, wordt gedwongen verkoop vaak voorkomen. De nu geldende uitzondering geldt niet voor gedwongen verkoop vanwege criminele activiteiten, fraude, oneigenlijk gebruik van de woning, bedreiging of leegstand. •

Halsoverkop

Het zal je maar gebeuren: je werkt voor een groot advocaten- en notaris-kantoor in New York. Je zit daar voor drie jaar met je gezin. Kinderen gaan daar naar school, zelf heb je een hecht team. In juni loopt die drie jaar af, maar in maart word je gevraagd halsoverkop terug naar Nederland te vliegen vanwege het coronavirus. Dat overkwam Janneke Müller, kandidaat-notaris bij Stibbe.

Hoe is het om terug in Nederland te zijn?

‘We hebben onze draai gevonden. We wonen nu tijdelijk op een woonboot in Amsterdam. De kinderen hebben elke dag een uur les van hun Amerikaanse juf via het internet. In New York starten ze daar de dag mee. In Nederland sluiten mijn kinderen daar de dag mee af. Mijn werk gaat gewoon door. Alleen zit je nu met het tijdsverschil. Cliënten doen daar tot nu toe gelukkig niet moeilijk over.’

Wat voor werk deed u in New York?

‘Ik houd mij vooral bezig met fusies en overnames. Dat deed ik in Nederland ook al, maar dan ging je meer van deal naar deal. Door in New York te zitten, krijg je er vooral veel vaste cliënten bij. Ik merk wel dat zij nu een contact in de buurt missen. Ze vragen mij al wanneer ik terugkom of wanneer er iemand anders komt. Dat is nu natuurlijk nog onzeker. Ik hoop zelf nog wel even terug te kunnen gaan. Al is het maar om wat zaken af te kunnen sluiten. En de kinderen willen hun vrienden nog wel gedag zeggen.’

Is er nog veel werk in uw vakgebied?

‘Kantoorbreed draait het nog goed, maar ik merk wel dat de fusies en overnames nu minder worden. De verwachting is wel dat ook de fusies en overnames weer toenemen als de coronamaatregelen wat afnemen. Ik ben bang dat er toch wat bedrijven in de uitverkoop gaan na deze tijd.’

Hoe was het om plotseling weg te moeten?

‘We werkten al een tijdje thuis en hadden eigenlijk besloten in New York te blijven. Dat het bestuur van Stibbe deze beslissing heeft genomen, getuigt van een grote betrokkenheid bij de werknemers, maar persoonlijk baalde ik wel een beetje. Je moet toch alles halsoverkop achterlaten.’

De twee weken quarantaine zijn nu voorbij, wat gaat u als eerste doen?

‘Ik loop zo even naar kantoor. Daar is mijn nieuwe rijbewijs heen gestuurd. Gek genoeg lijkt het mij ook heerlijk om zelf weer even boodschappen te kunnen doen.’

Minister verbetert informatie over erkennen huwelijk uit geregistreerd partnerschap

TROUWEN

Niet alle landen erkennen een huwelijk dat door het omzetten van een geregistreerd partnerschap tot stand is gekomen. Dit laat minister Sander Dekker van Rechtsbescherming weten naar aanleiding van Kamervragen van de PvdA. Hij heeft de informatie op de website van de rijksoverheid verbeterd. Daaraan is nu toegevoegd dat burgers bij de gemeente om een internationaal uittreksel van de huwelijksakte kunnen vragen als zij hun in een huwelijk omgezette geregistreerd partnerschap in het buitenland willen bewijzen.

Attje Kuiken (PvdA) vroeg of het waar is dat niet alle landen een huwelijk erkennen

dat eerst een geregistreerd partnerschap was. En hoe kan een buitenlandse overheid weten dat dit huwelijk tot stand is gekomen na omzetting? Volgens Dekker kunnen andere landen de omzetting zien aan de code die in het afschrift of uittreksel van de huwelijksakte is vermeld. Ook kan Nederland volgens hem andere staten niet dwingen om de omzetting te accepteren. Een passende oplossing voor burgers die hun huwelijk in het buitenland moeten bewijzen, is de afgifte van een internationaal uittreksel van de huwelijksakte. •

Twee gemeenten aan de slag met nieuwe registratiemethode

ONROEREND GOED

Coevorden en Vlaardingen hebben hun publiekrechtelijke beperkingen ingeschreven in het nieuwe systeem Publiekrechtelijke Beperkingen binnen de Basisregistratie Kadaster. Dat laat het Kadaster weten. Het zijn de eerste twee gemeenten die overstappen naar de nieuwe

registratiemethode. Alle publiekrechtelijke beperkingen worden de aankomende maanden in de Basisregistratie Kadaster opgenomen. Uiterlijk december 2020 moet de gehele transitie zijn voltooid. Dan zijn alle beperkingen in één loket zichtbaar. •

‘Sommige vormen van belastingontwijking zijn uitstekend verdedigbaar, mits ze goed worden uitgevoerd.’

Dirk Schindler, hoogleraar Internationale Belastingheffing, in het *Algemeen Dagblad* van 18 april over belastingontduiking.

Wat doet corona met ons?

Leven onder druk

Tanja van der Lippe

Wat doet de coronacrisis met jou als thuiswerkende (kandidaat-)notaris? Hoe hanteer je de werk-privébalans en hoe houd je jezelf en je – eventuele – gezin in evenwicht? Een filosofe, hoogleraar sociologie en neuropsychologe delen hun inzichten.

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Truus van Gog

Hoe houd je thuis een goede sfeer als je wekenlang de hele dag met elkaar wordt geconfronteerd? Leer omgaan met imperfectie, antwoordt filosofe Reine Rek. 'Onbewust hebben veel mensen romantische ideeën over relaties. Bijvoorbeeld dat die alleen goed is als je nooit ruzie hebt, alles in harmonie verloopt en je elkaar perfect aanvoelt. Dat zijn illusies, af en toe wrijving in een relatie betekent niet dat iemand faalt.' Sinds vijf jaar geeft Rek – naast praktisch filosoof en *lifecoach* – classes bij The School of Life met titels als 'Blijvende liefde?', 'De kunst van het mislukken' en 'How to Enjoy Life?'. Hierover gaat ze graag met een groep mensen in gesprek, bijvoorbeeld op Lowlands en voor bedrijven.

RUIMTE CREËREN

Lang niet iedereen ervaart in deze periode problemen, stelt ze meteen relativerend. Van genoeg mensen hoort ze dat ze het best lekker vinden, deze rust, omdat ze nu meer toekomen aan dingen die normaal gesproken tot vakanties worden uitgesteld. Maar er is ook een andere groep en sinds de coronamaatregelen van kracht zijn, klopt die bij haar –

soms gratis – classes aan met hun levensvragen. Dan hoort ze vooral problemen van stellen en individuen bij wie al het een en ander sudderde en die daar onder de huidige omstandigheden niet meer omheen kunnen. 'Sommigen hebben het gevoel in een hogedrukpan te leven. Wie zich eerder al eenzaam voelde, wordt daar in de huidige isolatie nog meer mee geconfronteerd. Wie in een relatie zit die niet goed loopt, kan daar nu de ogen niet meer voor sluiten. En wie al moeite had met autonomie in het gezin, loopt daar nu geheid tegenaan. Dag in, dag uit op elkaars lip zitten, maakt het tot een ander verhaal.' Grijp deze gelegenheid aan om er met elkaar over in gesprek te raken, anders groei je uit elkaar, adviseert ze. 'Want als je dat nu niet doet, wanneer dan wel? Doe het alleen niet in het heetst van de strijd, maar kies een rustig moment.'

Een goede relatie gedijt bij autonomie en binding. Normaal gesproken bewegen stellen daartussen heen en weer. Het gedwongen thuiswerken komt niet ieders welbevinden ten goede. Bedenk oplossingen hoe je ruimte kunt creëren, al bevind je je in hetzelfde huis, misschien zelfs in dezelfde ruimte. Misschien valt er een afgescheiden werkplek te organiseren. Zorg ervoor dat iedereen elke dag een

uur kan yogaën, rennen of fietsen, dat iemand de gelegenheid krijgt een uur te Netflixen. Rek: 'De een heeft daar meer behoefte aan dan de ander, maar bespreek dit soort kwesties met elkaar. Wat heeft ieder van ons nodig – met ons tweeën of als gezin – om in deze periode tegemoet te komen aan ieders behoefte aan autonomie en binding? Als je dit soort momenten inlast, sta je daarna vaak ook weer meer open voor de ander.'

‘Wie altijd maar
“aanstaat”, kan ook
overbelast raken’

DIGITALE KOFFIEMOMENTEN

Aan de Universiteit van Utrecht doet Tanja van der Lippe – hoogleraar sociologie – onder andere onderzoek naar de relatie tussen werk en gezin. Zelf werkt ze bij voorkeur niet vanuit huis en ze mist haar collega’s, maar vindt dit tegelijkertijd vanuit haar vakgebied een interessante periode. Onlangs adviseerde ze op de site van de universiteit werkgevers en werknemers ‘vooral in contact te blijven met elkaar’. Een van haar onderzoeken laat zien dat een of twee dagen thuiswerken niet leidt tot minder productiviteit. Dat verandert als we volledig thuiswerken, zegt ze. ‘Productiviteit en effectiviteit nemen af als collega’s elkaar niet meer zien, want daarvoor heb je een bepaalde binding nodig. Voor nieuwe collega’s is deze periode daarom extra moeilijk. Uit onderzoek blijkt dat zij liever niet thuiswerken, omdat ze nog geen hechte band met hun collega’s konden ontwikkelen.’ Om al deze redenen belegt Van der Lippe met haar groep wekelijks enkele digitale koffiemomenten. Dan beeldbellen ze samen en praten ook over andere onderwerpen dan het werk om de onderlinge band te behouden en te versterken. Plan dus online momenten en maak een gezamenlijke taakverdeling, tipt ze enthousiast.

WERK-PRIVÉCONFLICTEN

Ander onderzoek toont aan dat de combinatie werk en gezin lastiger is wanneer er kinderen in het spel zijn. De sluiting van scholen en kinderopvang resulteert in toegenomen

Christianne Leenhouts

zorgtaken voor wie thuiswonende kinderen heeft, in combinatie met gedwongen (thuis)werken. Binnenshuis nemen vrouwen nog altijd het leeuwendeel van de zorgtaken voor hun rekening. Het risico is groot dat zij tijdens de coronabeperkende maatregelen extra worden belast. Bovendien hebben vrouwen vaak andere banen en posities. En passant moeten hun kinderen ook hun schooltaken maken. Onderzoek van voor de coronacrisis laat zien dat thuiswerkende vrouwen meer werk-privéconflicten krijgen dan thuiswerkende mannen. Tussen de bedrijven door ruimen de vrouwen even de vaatwasser uit en dat soort zaken, terwijl mannen die thuiswerken meer tijd besteden aan hun werk. Zij schrijven nog even die mail of dat rapport. Van der Lippe: ‘Als we dat doortrekken naar deze situatie bestaat er een reëel risico dat een nieuwe ongelijkheid op de loer ligt. Werkende moeders nemen eerder de zorg voor het gezin op zich, iets dat ze als zogenoemde “poortwachter van het gezin” snel doen.’

VEERKRACHT

Bij thuiswerkers ziet ze twee groepen: integreerders en segmenteerders. Integreerders checken tijdens de zwemles van hun dochter rustig hun mail om zich daarna weer op hun kind te richten. Segmenteerders houden werk en privé graag zo veel mogelijk gescheiden, anders slapen ze bijvoorbeeld niet goed. ‘Nu grote groepen vanuit huis werken, is voor de segmenteerders onder hen een aparte werkplek van belang. Voor integreerders lijkt dat in eerste instantie minder pregnant, maar op den duur kan dat ook voor hen negatief uitpakken. Want wie altijd maar “aanstaat”, kan ook overbelast raken.’

Volgens neuropsychologe, coach en trainer Christianne Leenhouts is veerkracht van grote importantie in een ongewisse tijd als deze. Jarenlang werkte zij als senior-manager bij PricewaterhouseCoopers (PwC), sinds twee jaar geeft zij *classes* in onder andere veerkracht bij The School of Life. Met veerkracht bedoelt ze letterlijk terugveren. ‘Deze periode doet een enorm beroep op onze veerkracht, zeker met alle verlengingen van de coronamaatregelen en het niet weten wanneer de “intelligente lockdown” eindigt. Telkens is er weer een nieuwe werkelijkheid: de kinderen die drie weken thuis hun schoolwerk moeten maken, dat jezelf minstens een maand vanuit huis moet werken. Het helpt niet als je jezelf de put inpraat. Dus stop met gedachten die je verder van huis brengen, zoals: “Als er geen corona was, kon ik mijn vrienden ontmoeten.”’

KEN UZELVE

Dankzij technologische ontwikkelingen zijn we er de afgelopen vijftig jaar aan gewend geraakt dat we controle hebben op de wereld om ons heen. We weten wanneer het gaat regenen, wanneer de pakketbezorger komt, wanneer de trein vertraging heeft en hoe lang.

AKSOS[^]
Sterk in KAPITALEN

Voor notariaat en advocatuur...
...flexibiliteit in capaciteit

- Online boekhouding
- Managementinformatie
- Bedrijfsvergelijking
- Beoordelingsverklaring
- Verslagstaten
- Bedrijfsopvolging

H.R. de Velde Harsenhorst FA
drs. K. de Lange AA

Groningen - Leeuwarden - Zwolle
(038) 452 42 80 - afs@aksos.nl
www.aksos.nl

raat werkt oprecht

Werving & Selectie en Coaching

van

- Notaris • Toegevoegd notaris • Kandidaat-notaris
- HBO jurist • Notarisklerk • Paralegal

Neem vrijblijvend contact met ons op, wij helpen u graag.

raatnotariaat.nl
info@raatnotariaat.nl

055 5762669

raatcoaching.nl
info@raatcoaching.nl

ADVERTEREN IN

**NOTARIAAT
MAGAZINE?**

Neem dan contact op met

Tim Lansbergen

010-742 10 22
tim@crossmedianederland.com
www.crossmedianederland.com

Dlfma

DE LA FUENTE & MARTÍN ALONSO

CORPORATE | REAL ESTATE | PRIVATE CLIENT

Rotterdam • Madrid • Malaga • Marbella • Palma • Ibiza

Spaanse & Nederlandse Advocaten en Juristen

ONROEREND GOED
(Volledige begeleiding van Spaanse onroerend goed transacties)

ERFRECHT
(Advies en afhandeling van nalatenschappen)

ESTATE PLANNING

ONDERNEMINGSRECHT

INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT

HYPOTHEKEN / VERZEKERINGSRECHT

FISCAAL ADVIES

ROTTERDAM
Van Vollenhovenstraat 15a
3016 BE Rotterdam
Tel.: (+31) 010 225 08 11
www.dlfma.com
info@dlfma.com

‘Productiviteit en effectiviteit nemen af als collega’s elkaar niet meer zien’

Leenhouts: ‘Die controle leidt tot schijnzekerheid, want nu blijken we hartstikke kwetsbaar. Ineens is dat perspectief alles in de hand te hebben, verdwenen. Wanneer is er een vaccin? Wanneer gaan de scholen weer fulltime open? Gaat die corona-app straks daadwerkelijk helpen? Het is allemaal nog de vraag en dat zijn we niet meer gewend. Vooral jonge mensen vinden het lastig zich aan deze onzekerheid over te geven.’

Wat kun je eraan doen om veerkracht te ontwikkelen? Ze verwijst naar de filosofische term ‘Ken uzelve’ en zegt: ‘Het helpt als je jezelf goed kent. In onzekere tijden is het belangrijk om te kunnen uitgaan van jezelf. Te weten welke waarden voor jou essentieel zijn. Want wie dicht bij zichzelf blijft, wordt niet alle kanten opgestuurd in denken en handelen. Stel dat jij je rot voelt na een persconferentie omdat de maatregelen weer worden verlengd of dat je helemaal op bent na weer een dag multitasken met de kinderen. Dan helpt het als je dat rotgevoel kunt duiden. Is jouw energie op, heb je die dag niet kunnen doen wat je wilde, ben je ergens verdrietig of gefrustreerd over? Freud zei het al: als je nou maar weet wat je zo lastig vindt, dan kun je dat omarmen en van daaruit weer verder. Zolang

je niet weet wat er speelt, is het moeilijk om weer verder te gaan. Veerkracht helpt je een lastige situatie te accepteren.’

UITZOOMEN EN RELATIVEREN

Leenhouts: ‘Ik heb geen invloed op de coronacrisis, maar het helpt mij om te bedenken waar ik wél invloed op heb. Van mezelf weet ik dat vrijheid en autonomie voor mij belangrijk zijn. Onder de huidige omstandigheden mis ik die. Daarom heb ik een plan ontwikkeld hoe ik een zo goed mogelijk leven kan leiden mét enige vrijheid en autonomie tot onze kinderen weer naar school gaan. Elke avond als de jongens in bed liggen, ga ik met een wisselende vriendin wandelen. Of ik zeg tegen mijn zoons na de lunch: nu heb je een halfuur pauze, daarna gaan we verder met school. Vanuit mijn hang naar vrijheid, bouw ik dit soort momenten in.’ Uitzoomen en relativeren helpen ook, voegt ze eraan toe. Dan denkt ze: hoe erg is het als deze week het schoolwerk niet afkomt? Dan leren we de kinderen skeeleren of alles over kikker-visjes. Steeds weer vraagt ze zich af: waar heb ik invloed op? En: kan ik het leven zoals het nu is, aanvaarden door het zo goed mogelijk dagelijks voor mezelf in te richten? Optimistisch: ‘Echt iedereen heeft dit soort

krachtbronnen in zich en kan zijn mindset veranderen. Omdat je hersenen letterlijk nieuwe verbindingen kunnen aanmaken, kan iedereen veerkrachtiger worden. Veerkracht voorkomt dat je slachtoffer wordt van de situatie, jij houdt de regie. Je kunt natuurlijk onder een dekbed gaan liggen en geen opties meer zien, maar het helpt je enorm je veerkrachtig te voelen door te blijven kijken naar wat er wel mogelijk is.’ ■

Drie tips om met deze uitzonderlijke situatie om te gaan:

1. Creëer ruimte voor jezelf en voor je eventuele partner/kinderen.
2. Praat jezelf niet de put in. Stop met gedachten over activiteiten die nu niet kunnen.
3. Ken jezelf: welke waarden zijn voor jou essentieel? Blijf dicht bij jezelf en bedenk waar je wél invloed op hebt.

En
verder

Dayenne Lo-A-Njoe stond aan de vooravond van een carrière als professioneel danser. Maar ze koos voor notarieel recht. Sinds vorig jaar is zij toegevoegd notaris bij Lustrous Law in Amsterdam.

TEKST Henriette van Wermeskerken | BEELD Truus van Gog

Vanaf mijn zevende jaar heb ik gedanst bij Lucia Marthas, een dansschool in Amsterdam. Ik deed de vooropleiding om danser te worden. De school leidt vooral op voor musical, maar je krijgt ook klassiek ballet, moderne dans, tapdans, zang en acteren. Ik genoot van al die verschillende vakken en had nog geen idee welke kant ik uiteindelijk op zou gaan. Ik danste elke vrijdag van vijf tot half tien 's avonds en elke zaterdag van negen tot zes. Eens per kwartaal was er een tentamenweek en kreeg je een rapport. Het was best zwaar. Na de vooropleiding lag het voor de hand dat je de hbo-opleiding tot professioneel danser zou gaan doen. Hoewel ik het dansen geweldig vond, had ik wel het idee: er moet naast het dansen nóg iets zijn.

Alleen dansen is niet genoeg. Ik vond Lucia Marthas, de eigenares van de school, een inspirerende persoon. Zij had naast een passie voor het dansen ook een passie voor ondernemen.'

VRIJDAGAVOND

'Toen ik achttien was, heb ik van het ene op het andere moment besloten te stoppen met dansen. Ik zat in de zesde klas van het gymnasium. De voorbereidingen voor het eindexamen begonnen. Aan het eind van een drukke week schoolonderzoeken, op vrijdagavond, gingen al mijn vrienden en vriendinnen lekker chillen. En ik ging naar de dansschool voor de vrijdagavondlessen. Moe was ik, verschrikkelijk moe. De pirouettes die ik moest draaien, lukten niet goed. En toen was ik er ineens klaar mee.

Ik ben naar huis gegaan en niet meer teruggekomen. De passie was weg.'

INTELLECTUEEL

'Iedereen in mijn omgeving was verbaasd dat ik zo plotseling stopte. Maar ik heb er nooit spijt van gehad. Eigenlijk heb ik het dansen nooit gemist, hoewel ik positief op die intensieve periode terugkijk. Ik heb er veel van geleerd. Discipline, gestructureerd werken. Een danscarrière biedt mogelijkheden, maar beperkt je ook. Fysiek is het heel zwaar. Als je eind dertig bent, ben je min of meer versleten. Maar weinigen bereiken de echte top. En de dansopleiding is een hbo-opleiding, terwijl ik interesse in een universitaire opleiding had. Want ik word graag intellectueel uitgedaagd. Toen ik stopte met dansen, besloot ik rechten te gaan studeren. Dat idee sluimerde al heel lang, sinds ik als kind op de basisschool eens een spreekbeurt over het beroep van rechter heb gehouden.'

Alleen dansen is niet genoeg

‘Het notariaat is gewoon ontzettend leuk’

NOTARIEEL

‘Ik ging naar de Vrije Universiteit op de Amsterdamse-Zuidas. Daar ligt zo’n beetje mijn natuurlijke omgeving; ik ben opgegroeid in Amsterdam-Zuidoost, woon nu in Zuid, en werk aan de Zuidas. In het begin van de studie had ik moeite mijn draai te vinden omdat ik in een groepje studenten terecht kwam waar iedereen ouder, soms veel ouder was dan ik. Zij hadden allemaal al iets anders gedaan, zoals een hbo-opleiding. Er was één ander meisje van achttien en met haar ben ik nog steeds bevriend. Ik koos voor notarieel recht en vond de studie heel interessant. Toen ik 21 was, werd ik notarieel medewerker bij een advocaten- en notariskantoor in Amsterdam voor twee dagen per week. Dat vond ik, tot mijn opluchting, erg leuk. Want notarieel recht leidt natuurlijk wel voor een specifiek beroep op en hoe dat bevalt, merk je pas echt in de praktijk. Ik ben uiteindelijk ook rechtsgeleerdheid erbij gaan doen omdat ik mij breder wilde ontwikkelen.’

STEVIG

‘Toen Henk ten Voorde en Carole van Kesteren tien jaar geleden Lustrous Law oprichtten, vroegen ze of ik daar notarieel medewerker wilde worden. Ik kende hen van het kantoor waar ik eerder werkte. Na mijn afstuderen in 2012 vroegen ze of ik kandidaat-notaris wilde worden. Ik heb het hier erg naar mijn zin. Het notariaat is een prachtig vak. Het is goed dat de KNB dat onder de aandacht brengt in de strategische agenda, met als thema voor dit jaar ‘Futurepro(o)f’. Het notariaat is gewoon ontzettend leuk. Dat moeten we aan scholieren en studenten laten zien. Ik houd van nieuwe uitdagingen, dus na het afronden van de beroepsopleiding was ik wel in voor iets nieuws. Toen mij werd gevraagd of ik toegevoegd notaris wilde worden, heb ik die kans dan ook met beide handen aangegrepen. Het was een stevig traject dat een paar maanden duurde. Sinds vorig jaar ben ik toegevoegd notaris. Ik ben heel blij met die stap. Ons kantoor is gespecialiseerd in

ondernemingsrecht, met name grensoverschrijdend. We reizen veel, naar cliënten en naar congressen. Ook privé houd ik erg van reizen. Om het tienjarig bestaan van ons kantoor te vieren, stond een reisje op het programma, dat nu is uitgesteld naar volgend jaar.’

BALANS

‘Vorig jaar ben ik weer begonnen met dansen. Ik had het jaren niet gedaan. Ook geen andere sport trouwens, ik houd niet zo van sporten. Maar met een drukke baan als deze heb je wel beweging nodig, voor de balans. Dan vind ik dansen toch het leukst. Klassieke dans spreekt mij het meest aan. De balletlessen die ik ben gaan volgen, combineren klassiek met modern.’ ■

*Virtuele
aandeelhoudersvergaderingen*

Hoe vertaal je de regels van fysiek naar digitaal?

De Tijdelijke Wet Covid-19 Justitie en Veiligheid geeft duidelijkheid over virtuele aandeelhoudersvergaderingen. 'Het is positief dat er zo snel een wet ligt.'

TEKST Wilma van Hoeflaken | BEELD Truus van Gog

Het kabinet heeft een spoedwet gemaakt die het mogelijk maakt dat beleggers en bedrijven online bij elkaar komen. Wat lost deze wet op? 'Rechtspersonen die statutair de mogelijkheid hadden om in een bepaalde mate digitaal te vergaderen, krijgen nu de zekerheid dat digitaal vergaderen ook kan zonder dat er ergens een specifieke vergaderplek is', zegt Laurens Kelterman, voorzitter van de Vereniging Ondernemingsrechtsspecialisten Notariaat (VON). Als notaris bij VBC Notarissen richt hij zich op (internationaal) ondernemingsrecht. In die laatste hoedanigheid is hij vaak betrokken bij het begeleiden van leden- en aandeelhoudersvergaderingen. 'Voordat de spoedwet er was, kon men wel digitaal

deelnemen aan een vergadering, maar dan moest er wel ergens een vergadering zijn. Dan is de vraag: wat is een vergadering? Moeten er dan bestuurders en commissarissen aanwezig zijn, of mag de secretaris van het bestuur ook in zijn eentje in een kamer zitten, terwijl de anderen inbellen? Dat probleem is nu opgelost.' Rechtspersonen die statutair niets hadden vastgelegd over digitaal vergaderen krijgen dankzij de Tijdelijke Wet Covid-19 eveneens de mogelijkheid om digitaal te vergaderen. Kelterman: 'Toevallig had ik vanochtend nog een vennootschap aan de lijn met 640 aandeelhouders. Hun statuten voorzien niet in enige vorm van digitaal vergaderen en je kunt in deze tijd ook niet snel een statutenwijziging regelen.'

RECHTSGELDIGE BESLUITEN

Rients Abma, directeur van Eumedion, is tevreden met de tijdelijke wet. Eumedion behartigt de belangen van institutionele beleggers op het terrein van corporate governance en duurzaamheid. Samen met Veuo, de branchevereniging voor beursgenoteerde vennootschappen, deed Eumedion een oproep aan het kabinet om voor tijdelijke wetgeving te zorgen. 'In de praktijk moet blijken of alle problemen nu zijn opgelost', zegt Abma. 'Maar belangrijk is dat de wet het mogelijk maakt om rechtsgeldige besluiten te nemen in deze bijzondere tijd, waarin aandeelhouders niet allemaal bijeen kunnen komen in een aandeelhoudersvergadering. De continuïteit van geldige besluitvorming is nu gewaarborgd.' 'Het is heel belangrijk dat dit nu geregeld is', zegt Suzanne Drion, senior beleidssecretaris bij VNO-NCW/MKB Nederland. 'Het grote probleem is opgelost. Er zullen vast wel zaken opkomen waar niemand aan gedacht heeft,

maar duidelijk is dat je ook besluiten kunt nemen als je fysiek niet kunt vergaderen en dat er rechtsgeldige besluiten kunnen worden genomen.'

Ook Kelterman kan zich voorstellen dat er in de uitvoering nog wel wat vragen opkomen. 'Maar het is goed dat ervoor gekozen is deze wet er zo snel mogelijk doorheen te krijgen in plaats van in te zoomen op elk detail, eventueliteiten te beschrijven en schoonheidsfoutjes eruit te halen. Er is haast.'

De wet vervalt op 1 september en kan steeds met twee maanden verlengd worden. De wet heeft een terugwerkende kracht tot 16 maart; dat moet nog wel bij Algemene Maatregel van Bestuur geregeld worden. 'Vanaf die datum werden de eerste maatregelen in verband met de uitbraak van het virus getroffen', zegt Drion. De wet geldt overigens niet alleen voor beursgenoteerde vennootschappen, maar ook voor stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen.

NIEUWE WERKELIJKHEID

Vlak voordat het telefonische interview plaatsvindt, neemt Kelterman als notaris deel aan een digitale aandeelhoudersvergadering. Ging dat goed? 'De vergadering werd afgebroken omdat de verbinding niet goed was. Te veel mensen op een te smalle bandbreedte.' Lachend voegt hij eraan toe: 'Juridisch kan het nog zo goed geregeld zijn, als de verbinding niet goed is, wordt het toch lastig.' Hij raadt notarissen aan om vooraf met de voorzitter of – afhankelijk van de omvang van de vergadering – met alle deelnemers het vergaderproces te bespreken. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als tijdens een vergadering de verbinding wegvalt? 'Stel dat de voorzitter zegt: laten we 20 minuten wachten en het dan opnieuw proberen. Is dat goed? Of moet er dan een nieuwe vergadering worden uitgeschreven? In zo'n geval moet de notaris voor de voorzitter van de vergadering een juridische, maar ook praktische sparringpartner zijn. Die rol is een ondernemingsrechtnotaris op het lijf geschreven: als onpartijdige en deskundige adviseur kun je de situatie en de regels vertalen naar een nieuwe werkelijkheid.'

Als notarissen bij een algemene vergadering aanwezig zijn als adviseur van de vennootschap en een goede procedure moeten waarborgen, is het volgens Kelterman belangrijk dat de notaris kijkt naar de oproeping en de voorgestelde vergaderprocedure. 'Met welke

'De continuïteit van geldige besluitvorming is nu gewaarborgd'

woorden roep je op tot een digitale vergadering? Een van de voorwaarden is dat aandeelhouders de vergadering moeten kunnen volgen. Dat zal niet betekenen dat de notaris de bandbreedte moet toetsen, maar hij moet wel toetsen of er een algemeen toegankelijk platform wordt gebruikt om deel te nemen aan de vergadering. Als iemand zegt: ik heb een leuk innovatief platformpje, laten we dat eens uitproberen, moet je als notaris misschien zeggen: nee, liever niet.'

EMOTICON

Kelterman geeft notarissen het advies om voorafgaand aan een vergadering duidelijke afspraken te maken. 'Als je digitaal aanschuift om bijvoorbeeld notulen te maken of te adviseren over stemprocessen en je hebt niet scherp wie wat zegt, heb je een probleem. In het vuur van de vergadering ben je te laat om te zeggen: "Jongens, zullen we het anders doen?" Realiseer je dat het nu nog belangrijker is om afspraken te maken dan in een fysieke vergadering. Iedereen op "mute" en zodra je spreekt je naam zeggen, zodat het voor de notaris duidelijk is wie er wat zegt. Hoe vertaal je de regels van fysiek naar digitaal?' Zelf zegt Kelterman als adviseur van een vennootschap of als notaris die de notulen maakt altijd iets over de procesorde tijdens de vergadering. 'Dat is digitaal toch anders dan in een grote zaal. Je wilt voorkomen dat mensen door elkaar heen praten, dus geef bijvoorbeeld met de emoticon "duimpje opsteken" aan dat je iets wilt zeggen.'

ERVARING OPDOEN

Aandeelhouders moeten tot uiterlijk 72 uur voor de vergadering in de gelegenheid worden gesteld om schriftelijk of elektronisch vragen te stellen. Drion: 'Die vragen moeten uiterlijk

tijdens de vergadering beantwoord worden en ook bekendgemaakt worden op de website van de rechtspersoon.' Abma zegt: 'Ik hoop dat ondernemingen de mogelijkheid blijven bieden om aandeelhouders vragen te laten stellen tijdens de vergadering. Dat vind ik een wat vaag punt in het wetsvoorstel. Nu wordt het vooral opgelost door aandeelhouders aan te moedigen om vooraf schriftelijke vragen in te dienen. Wij vinden het vanuit aandeelhoudersbetrokkenheid van groot belang dat aan de hand van de gegeven antwoorden nog vervolgvragen gesteld kunnen worden. Anders loop je het risico dat je door bestuur en raad van commissarissen met een kluitje in het riet wordt gestuurd. Daarom hebben wij er hard op aangedrongen dat de vragen ten minste gekanaliseerd worden door aandeelhoudersorganisaties als VEB, VBDO en Eumedion, en dat zij vervolgvragen kunnen stellen. Het is belangrijk dat er tijdens de vergadering nog discussie kan zijn tussen bestuur en aandeelhouders voordat er gestemd wordt.' Drion zegt: 'Deelnemers kunnen tijdens de vergadering vragen stellen, tenzij dat niet in redelijkheid van het bestuur kan worden gevergd.' Digitaal of in een echte vergaderzaal, het zou niet uit mogen maken, vindt Kelterman. 'Als mensen willen discussiëren, kan dat. Het is de bedoeling om vragen tijdens de vergadering te behandelen, niet om ze zo snel mogelijk af te handelen.' Voorlopig gaan alle partijen eerst eens gebruikmaken van de mogelijkheden die de wet biedt en ervaring opdoen met een nieuwe manier van vergaderen. ■

ETL®
BNA

ACCOUNTANTS
EN ADVISEURS

Als branche-accountant voor Notariaat en
Advocatuur bent u bij ons aan het juiste adres voor

- // JAARREKENING EN BOEKHOUDING
- // FISCALE AANGIFTEN EN ADVIES
- // PERSONEELSADVIES EN SALARISADMINISTRATIE
- // BEDRIJFSVERGELIJKING
- // ONDERNEMINGSPLANNEN
- // FUSIE EN OVERNAME

Uw klanten komen tegenwoordig niet alleen uit Nederland. Door de samenwerking met ETL kunnen wij u buiten de grenzen van Nederland ook van dienst zijn. Waar onze kennis ophoudt, kunnen wij u in contact brengen met een partner-kantoor in het buitenland, waarbij u de kwaliteit kunt verwachten die u ook van ons gewend bent. Zo kunnen wij u nog beter van dienst zijn.

BUREAU NOTARIAAT en ADVOCATUUR

ACCOUNTANCY EN ADVIES IS
ONS TERREIN ADVOCATUUR
EN NOTARIAAT IS UW DOMEIN

OUDE UTRECHTSEWEG 28, 3743 KN BAARN
POSTBUS 1008, 3740 BA BAARN
T 035 693 64 44
INFO@ETL-BNA.NL - WWW.ETL-BNA.NL

Werk sneller, efficiënter én nauwkeuriger met NotaFlow

Met NotaFlow worden gegevens uit uw eigen notarieel softwaresysteem met één klik, automatisch ingevuld in alle beschikbare modellen dankzij een geautomatiseerde koppeling.

Bevat de in de
praktijk meest
gebruikte modellen
voor het Notariaat

De voordelen van NotaFlow:

- Geautomatiseerd, dus geen knip- en plakwerk.
- Biedt een intelligente koppeling met uw notarieel softwaresysteem.
- Opgenomen modellen zijn ook in een 'platte' versie beschikbaar, zodat u in Word ermee aan de slag kunt.
- Engelse vertalingen zijn beschikbaar voor een selectie van modellen.
- Een volledig geautomatiseerde tool voor het Notariaat.
- Wordt onderhouden door gerenommeerde redacties die borg staan voor optimale actualiteit en kwaliteit.

NotaFlow

Kijk voor meer informatie op www.sdu.nl/notaflow

Sdu

Geen knuffel voor mijn vader

Het is inmiddels een cliché, maar wat is er veel veranderd sinds ik mijn vorige column schreef. Alles is ineens in een ander daglicht komen te staan. Alles is anders: onze manier van werken, onze manier van leven. We leven van dag tot dag, van week tot week. Veel langer vooruitkijken is op dit moment (medio april) lastig, of het moet echt over de lange termijn gaan. Want er is ook weer een leven na corona.

VRIJHEID

Dit zou de periode moeten zijn waarin we met z'n allen uitgebreid stilstaan bij 75 jaar bevrijding en vrijheid. Maar het grootste deel van die activiteiten kan niet doorgaan. Daarnaast heeft het begrip 'vrijheid', in ieder geval voor mij, een andere dimensie gekregen. Vrijheid is leven in een land of omgeving waarin je kunt doen en laten wat je wilt. Zowel in lichamelijke als in geestelijke zin. Zolang je daarmee uiteraard niet een ongeoorloofde inbreuk maakt op de vrijheid van een ander. Heel waardevol, en het was zo vanzelfsprekend. Nu we worden geconfronteerd met de kwetsbaarheid van ons leven en onze samenleving, voel je pas echt hoe kostbaar en waardevol die vrijheid is. Even gezellig op een terrasje zitten, een arm om iemand kunnen slaan die het moeilijk heeft of mijn vader een knuffel kunnen geven, het kan nu niet. Dat raakt mij enorm!

HECHT MET ELKAAR

Verder zie ik ook mooie dingen om mij heen. Het lijkt net of de lente nog krachtiger en uitbundiger is dan andere jaren. Iedereen is verlegen om een praatje. Als je even je neus buiten de deur steekt, is het zomaar mogelijk dat er met een wildvreemde een hartelijk praatje ontstaat. De contacten met vrienden en familie zijn veel intensiever, het gaat snel ergens over. En wat ik persoonlijk een groot cadeau vind, is dat we nu weer als gezin heel hecht met elkaar leven. Dat had ik met een – inmiddels uitgevlogen – oudste dochter niet

meer verwacht. Ook zie ik in mijn omgeving dat lokale organisaties en de kerk ineens gaan samenwerken, een huis-aan-huisbrief maken, hulpvragen en hulpaanbod gaan kanaliseren. Er blijkt ineens zo veel mogelijk nu iedereen over zijn eigen schaduw heenstapt. Dat geeft mij persoonlijk veel energie om daaraan bij te kunnen dragen.

BESCHOUWING

Deze tijd dwingt me meer dan anders tot beschouwing. We zaten nog midden in de stikstofcrisis. Er werd gewerkt aan strengere milieumaatregelen die op ons af gaan komen. En toen belandden we ineens midden in de coronacrisis. Wat leert deze nieuwe crisis ons? Raken we nog meer dan anders doordrongen van de waarde van onze vrijheid? Of gaat onze houding ten opzichte van de mensen om ons heen veranderen? Of zoals Ilja Leonard Pfeijffer laatst verwoordde in het libretto over de lockdown in Genua in *De Wereld Draait Door*: 'Wie zichzelf wil redden, moet voor ieder ander zorgen.'

Ik hoop dat ons dagelijkse leven wat meer genormaliseerd is ten tijde van mijn volgende column, dat we dan weer enigszins normaal kantoor kunnen houden en cliënten kunnen ontvangen. Tot die tijd, zorg goed voor uzelf en voor de mensen om u heen! ■

Deze column wordt afwisselend geschreven door Teska van Vuren en Fred Teeven.

Meer hypotheeken en testament

Bedrijven dreigen om te vallen, de woningmarkt blijft volop draaien en het aantal testamenteringen zit in de lift. *Notariaat Magazine* pakte de cijfers van het daadwerkelijk gepasseerde aantal akten erbij en vroeg een (kandidaat-)notaris daar op te reageren. Wat verwachten zij?

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Truus van Gog

Onroerend goed

DE CIJFERS

In vergelijking met maart vorig jaar hebben twee keer zoveel mensen een hypotheekaanvraag gedaan. Dat blijkt uit cijfers van het Hypotheek Data Netwerk (HDN) dat aanvragen bij onder meer banken en hypotheekbemiddelaars registreert. Vooral het aantal mensen dat alleen de hypotheek oversluit, groeit. Ze willen profiteren van de nu nog lage hypotheekrente. De cijfers uit het notarieel Centraal Digitaal Repertorium (CDR) bevestigen dat. Hierin worden alle akten opgenomen die het notariaat registreert. Het aantal hypotheekakten is in het eerste kwartaal van 2020 gestegen met 20 procent vergeleken met hetzelfde kwartaal vorig jaar. Ook als je alleen de maanden maart vergelijkt, komt er een stijging uit van 23 procent. Het aantal leveringsakten is het afgelopen kwartaal met 7 procent gestegen, vergeleken met 2019. Zelfs bijna 10 procent als je alleen naar de maand maart kijkt. De meeste leverings- en hypotheekakten worden gepasseerd in Zuid-Holland.

GERMAINE OLDE HEUVELT- VON BANNISSEHT

notaris in Den Haag

‘Het klopt dat het druk is met leverings- en hypotheekakten. De kopers die ik nu aan tafel krijg, hebben dit al besloten voordat de coronamaatregelen ingingen. De vraag is of zij het ook hadden gedaan als die maatregelen toen al golden. Ik merk bij mensen aan tafel soms best wat twijfel. Wat als je nu je baan verliest en net hebt besloten een huis te kopen? Dat

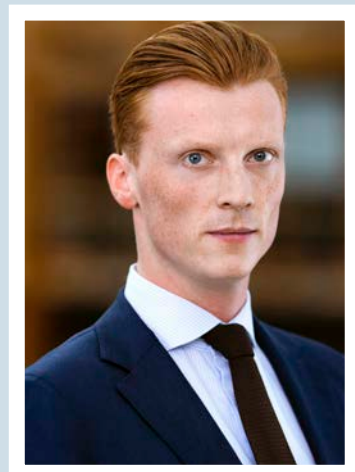
kan een aardig dilemma zijn. Ik hoor van makelaars dat ze echt een stuk minder woningbezoeken hebben nu. Het gevolg daarvan is bij ons pas later zichtbaar. Het kan best zijn dat wij over drie maanden een stuk minder werk aan leverings- en hypotheekakten hebben. Hoeveel vertrouwen heeft de consument straks nog?’

‘We krijgen de laatste tijd heel veel hypotheekakten. Je hebt mensen die nu nog willen profiteren van de lage rente en je hebt mensen die nu beiden thuiszitten, de administratie zijn gaan doen en dit soort knopen doorhakken. Verder heb ik twee nieuwbouwprojecten in het verschiet. Tot nu toe lopen die gewoon op schema. Hypotheekakten passeren, gaat aan een lange tafel. Ik aan een kant, de kopers aan de andere kant. Alles leg ik van tevoren klaar. De voorbespreking heb ik dan al via een videoverbinding gedaan. Onpersoonlijk, maar het is even niet anders. Wat ik verder verwacht? Dat er meer verdelingsakten te passeren zijn als de maatregelen zijn opgeheven.’

Ondernemingsrecht

DE CIJFERS

De angst is dat veel bedrijven de coronacrisis niet overleven. Horeca, kappers, toeristische attracties, dat is maar een greep van het aantal bedrijven dat nu direct wordt getroffen doordat ze dicht zijn, maar er worden ook minder auto's, boeken en kleding verkocht. In maart merkten we nog weinig als het gaat om het aantal faillissementen. Het aantal failliet verklaarde bedrijven daalde zelfs vergeleken met een maand eerder, meldde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In de eerste 15 weken van 2020 – tot half april – zijn in totaal 923 bedrijven en instellingen failliet verklaard. Dat zijn er 12 meer dan in dezelfde periode van 2019. Daarnaast zijn er tot en met week 15 van dit jaar ook 159 eenmanszaken failliet gegaan. De meest gepasseerde akten op het gebied van ondernemingsrecht zijn in het

en, minder oprichtingen

‘Het aantal verklaringen van erfrecht is bij ons meer dan verdubbeld’

notariaat de oprichting bv, oprichting stichting en levering aandelen en certificering. Vooral het aantal opgerichte stichtingen is het eerste kwartaal flink gedaald vergeleken met een jaar eerder: 11 procent, in maart zelfs met 16 procent. Het aantal daadwerkelijke fusies en overnames ligt over het algemeen niet zo hoog. Het aantal fusies daalde in maart met 23 procent vergeleken met dezelfde maand in 2019. Het aantal overnames steeg juist. De meeste akten in het ondernemingsrecht worden gepasseerd in Noord-Holland.

ROEF HOFMAN

kandidaat-notaris in Amsterdam

‘Ik ervaar de werkdruk wel als iets lager, maar ik zit zeker niet stil. Er is nog genoeg te doen. Wel zie ik het nieuwe werk wat afnemen, denk daarbij vooral aan fusies en overnames. De advocatuur heeft daar nog net iets meer last van dan het notariaat. Het is ook niet gek. Grote deals zijn nu wat minder aantrekkelijk, gezien de huidige markt. Daar wordt gewoon even mee gewacht. Deze tendens geldt voor bedrijven over de hele wereld, niet alleen de Nederlandse cliënten. Bij mij staat een aantal dossiers *on hold*, maar er zijn ook dossiers die gewoon doorgaan alsof er niks aan de hand is.’ ‘Ik denk dat deze situatie niet verandert als de maatregelen nog drie maanden doorgaan. Voor mij maakt het qua werkzaamheden niet uit. Dankzij de faciliteiten en organisatie van mijn kantoor kan ik goed vanuit huis werken. Het enige fysieke contact dat ik normaal gesproken heb met cliënten is bij identificaties voor bijvoorbeeld legalisatiedoeleinden en heel af en toe een aandeelhoudersvergadering. Die dingen doe ik nu even niet.’

Familierecht

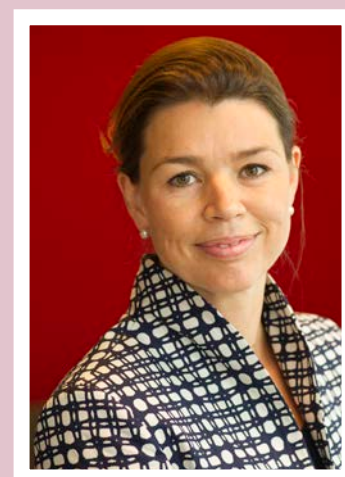
DE CIJFERS

Het aantal testamenten dat bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) wordt geregistreerd, is in maart met ruim 10 procent gestegen vergeleken met dezelfde maand een jaar eerder. Dat blijkt uit de inschrijvingen in het Centraal Testamentenregister (CTR). Dit jaar waren dat er ongeveer 28.000. In 2019 waren dat er bijna 25.500. In het hele eerste kwartaal van 2020 zijn bijna 5 procent meer testamenten ingeschreven in het CTR dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar. De KNB heeft in maart op het besloten deel van de website een poll gehouden onder notariskantoren over de actuele vraag naar testamenten. 40 Procent van de 300 stemmers zegt de afgelopen tijd een stijging te zien. Het merendeel hiervan heeft het dan over een toename van maximaal 25 procent. 43 Procent van de deelnemers ziet geen verschil met anders. In maart stegen ook de verklaringen van erfrecht met 10 procent. Het aantal huwelijkse voorwaarden en schenkingen daalde juist. De meeste akten in het familierecht worden gepasseerd in Noord-Brabant en Zuid-Holland.

MARJOLEIN GERRITS-VAN DER AA

notaris in Uden

‘Ik zit met mijn kantoor in de brandhaard. Het is heel vervelend te zien dat het aantal verklaringen van erfrecht bij ons meer dan verdubbeld is. Wij hebben onze boedelafdeling echt anders moeten organiseren om de grote vraag naar verklaringen van erfrecht aan te kunnen. Mensen shoppen nu ook niet. 95 Procent van de telefoontjes leidt ook echt

tot een opdracht. In maart zagen wij nog niet echt een enorme toename van de vraag naar testamenten, in april wel. Het aantal samenlevingscontracten stijgt en opmerkelijk genoeg ook het aantal huwelijkse voorwaarden. Het aantal levenstestamenten was in maart ietsje minder dan dezelfde maand vorig jaar, maar in april zie ik weer een toename. Meteen toen duidelijk werd dat wij in een coronagebied zitten, hebben we de werkwijzen aangepast. Ik ben nog wel een keer onbeschermd op de *intensive care* geweest om een testament op te maken, maar dat was nog voordat de ernst bekend was. Nu zou dat niet meer kunnen. Het is heel aangrijpend allemaal. Veel gebeurt nu telefonisch en via videoverbindingen. Als iemand op kantoor komt om te tekenen, is dat zonder koffie en wat lekkers. Cliënten hebben er gelukkig begrip voor.’

‘Wees je ervan bewust dat ook videobellen een hoop zenden is’

De notaris als communicatiedeskundige

Wat kun je als (kandidaat-)notaris leren van een professor vastgoedeconomie, executie- en beslagrecht, internationaal goederenrecht of fiscaal concernrecht? Veel! De kennis op universiteiten is eindeloos. Voor deze rubriek praten wij elk nummer met een andere hoogleraar of docent. We maken een rondje door het land met de vraag: 'Wat kan het notariaat van u leren?' Deze keer een lesje *bestuurskunde en communicatiewetenschap* van Wolfgang Ebbers.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD iSi fotografie

Je lijkt elkaar aan te kijken, maar eigenlijk doe je dat helemaal niet. Je kijkt wel naar je scherm, maar niet recht in de camera. We zullen het allemaal inmiddels wel hebben ervaren: videobellen is niet zo persoonlijk als je zou denken. Hoe weet je nu zeker dat degene aan de andere kant van het scherm je echt snapt en niet alleen maar ja zegt? Stap één is bewustwording. Wees je ervan bewust dat ook videobellen een hoop zenden is. En dat dat niet altijd effectief is. Het lijkt *face-to-face*, maar het is echt anders. Bouw rustmomenten in, vraag geregeld of degene aan de andere kant van het beeld wel begrijpt wat je bedoelt en neem eventueel even een pauze. Stuur diegene iets toe, laat hem of haar iets lezen en spreek af elkaar daarna weer even te videobellen. En stoor je in deze tijd vooral niet aan een buurman die geluid maakt. We zitten allemaal in hetzelfde schuitje.'

HET NIEUWE NORMAAL

'Complexe vraagstukken moet je voorzien van rijke communicatiemiddelen. Ik hoor u denken? Wat voor communicatiemiddelen? Neem WhatsApp. Je kunt daarmee berichtjes naar elkaar sturen, maar je kunt ook afwisselen met foto's, smileys, video's en spraakberichten. Dan maak je de communicatie rijker. De hele samenleving is op dit moment op zoek naar het "nieuwe normaal". Mijn advies: denk als een ondernemer. Als je als notaris wordt

gebeld door iemand in het ziekenhuis en je kunt diegene zelf niet bezoeken, vraag dan hulp aan verpleegkundigen om contact te leggen via een videoverbinding. Heeft diegene geen tijd omdat er gewoonweg te veel patiënten liggen, kijk of er vrijwilligers op de afdeling werken. Die zijn er meestal ook wel. Kortom: creëer een mogelijkheid om diegene te helpen. Het zal misschien even moeilijk zijn en veel tijd kosten, maar het hoort bij het ondernemerschap. Iedere beroepsgroep loopt nu wel tegen dat soort dingen aan.'

ROLVERMENGING

'Ik ben bijzonder hoogleraar bestuurskunde en communicatiewetenschap. Ik werk dus op de universiteit en in de praktijk. Je pakt aan de ene kant signalen uit de praktijk sneller op en aan de andere kant kun je resultaten van onderzoeken beter toetsen. De kennis stroomt sneller heen en weer. In principe leer ik studenten en ambtenaren hetzelfde. Welke gevolgen heeft digitale communicatie voor de relatie tussen burger en overheid? Doordat je als overheid in een online systeem al snel meerdere petten opzet, kan een rolvermenging optreden. In MijnOverheid zit bijvoorbeeld niet alleen een voorlichtingsfunctie, maar ook een toezichtfunctie: juridisch bindende digitale post. Die twee functies kunnen vanuit het burgerperspectief door elkaar gaan lopen. In dat geval bestaat de kans dat burgers hun vertrouwen verliezen in die dienst. Verder leer ik ze welke digitale communicatievormen er zijn en welke je wanneer moet toepassen. Daar komen dan de begrippen arm en rijk communiceren bij kijken. Als degene aan de andere kant van de lijn of het beeld onzeker is en op zoek is naar advies, moet je die onzekerheid reduceren. Dat kan alleen in een rijke communicatieomgeving, zoals ik eerder al uitlegde. Natuurlijk zit er wel een verschil tussen wat studenten

willen weten en wat ambtenaren denken te leren. Studenten willen de theoretische grondslag leren, ambtenaren vragen mij vooral "hoe dan?"

WIJSHEID

'Natuurlijk probeer ik veel nieuwe communicatietechnieken uit, maar privé ben ik niet de meest actieve gebruiker. Zakelijk doe ik er wel veel mee. Mijn dochter van 14 jaar is de laatste tijd veel op TikTok te vinden. Ik geef haar geen tips, volg haar niet en houd haar gedrag op social media ook niet in de gaten. Daar is ze nu wel oud genoeg voor. En de wijsheid komt van nieuwe generaties als het gaat om de ontwikkeling van digitale communicatie en hoe we ermee omgaan. Onlangs werd ik gebeld door *De Telegraaf*. Of ik mijn visie wilde geven op de app die de overheid wil inzetten in de strijd tegen corona. Ik vind dat zo'n app het onderzoeken waard is. De angst die bij mensen leeft, is dat die app vervolgens blijft. Daar moet je als overheid duidelijk in zijn. Bepaal waarom, hoe en wanneer je het gebruikt en houd je daaraan.'

ZORREL

'Met mijn collega's houd ik zo af en toe een "zorrel": een borrel via het programma Zoom. Reuzegezellig. Je bent even zichtbaar voor elkaar. Kopje koffie erbij of een frisje en kletsen maar. Of we dat soort dingen ook nog doen als de coronamaatregelen weg zijn? Een zorrel misschien niet, maar ik denk wel dat we veel bezwaren over videobellen naast ons neer hebben gelegd. Eerst wilde niemand eraan beginnen en nu blijkt het toch niet zo moeilijk te zijn. Dus waarom niet blijven doen?' ■

WIE Wolfgang Ebbers
WAT Bestuurskunde en communicatie wetenschap
WAAR Erasmus Universiteit Rotterdam
LES 'Zorg dat je rijk communiceert'

HET CORONAPOORTJE, DE EENRICHTINGS
MAAR HELAAS WERDEN DE WEGWERPPE

BORDEN EN LANGE TAFELS WERKTEN WEL,
NNEN IETS TE LETTERLIJK GENOMEN...

Zand in de raderen van het Europese notariaat

Ieder land in de Europese Unie (EU) neemt andere maatregelen tegen Corona. Wat betekent dat voor de dienstverlening in het notariaat? Een rondgang langs notarissen in Spanje, Estland, Frankrijk en Duitsland levert uiteenlopende ervaringen op.

TEKST Peter Steeman | BEELD Truus van Gog

FRANKRIJK 'Volgende week moet ik opnieuw van vijf medewerkers afscheid nemen'

In Frankrijk heeft de lockdown notarissen tot thuiswerken veroordeeld. 'Sinds 16 maart zijn alle notariskantoren gesloten', aldus Patrick-Leon Lotthé, notaris in Bailleul. 'Het is een wonderlijke ervaring om vanuit huis te werken. Er is bijna geen grens meer tussen werk en privé. Als ik met een collega bel voor een overleg, hoor ik spelende kinderen op de achtergrond. Met cliënten communiceren we vooral via videoconferencing. We hebben de technologie om akten digitaal naar de cliënt te verzenden, die ze ondertekent met een elektronische handtekening. Het probleem is dat de procedure voor veel mensen onbekend is. Dan moet je ze

stap voor stap door het proces leiden. Wat ook niet helpt, is het trage internet nu heel Frankrijk op Netflix zit. Een afspraak die normaal een halfuur duurt, kost mij nu twee uur.'

'In maart had ons kantoor nog genoeg werk, maar dat wordt nu snel minder. Van de dertig medewerkers die het kantoor normaal telt, werken er nu tien thuis. De rest is werkloos. Volgende week moet ik opnieuw van vijf medewerkers afscheid nemen. Het gaat de Franse notarissen toch al niet voor de wind. Daar heeft Macron voor gezorgd. De Wet Macron zorgde er in 2015 voor dat het eenvoudiger werd om een juridisch beroep uit te oefenen. Sindsdien is het aantal notarissen met 50 procent gestegen. Tegelijkertijd gingen de tarieven van akten omlaag. En nu komt de coronacrisis eroverheen.'

SPANJE 'Wat urgent is, bepaalt de notaris'

De maatregelen die in Spanje werden genomen, riepen in eerste instantie vragen op bij de notariële beroepsgroep, aldus Maria Sanchez Moreno, notaris in Allicante. 'Op 14 maart werd door de regering besloten dat iedereen in lockdown moest. Tegelijkertijd moesten de notariskantoren openblijven omdat ze essentieel zijn voor de economie.

De volgende dag vroeg iedere notaris zich af: hoe moet de cliënt naar je kantoor komen als hij het huis niet uit mag? De regel is nu dat cliënten alleen naar het notariskantoor mogen komen als het om een urgente zaak gaat. Wat urgent is, bepaalt de notaris. Het passeren van een hypotheekakte valt daar bijvoorbeeld

‘Overdag werk ik aan een scriptie en ’s avonds maken we muziek’

onder, maar wie een testament of nalatenschap wil regelen, moet wachten tot de lockdown is opgeheven. Door de maatregelen valt er veel werk weg. Gisteren belde mijn partner. Hij had nul akten gepasseerd. Normaal heeft hij er twintig op een dag.’

‘Voor de medewerkers is er een roulatiesysteem bedacht. Twee groepen werken op kantoor – ieder op een eigen verdieping – en een derde groep zit thuis. De notarissen rouleren ook. We zijn om de beurt een week thuis. Thuis kun je geen notarieel werk doen.

In Spanje is het verboden om als notaris vanaf een andere locatie op je systeem in te loggen. Gelukkig verveel ik mij niet snel. Overdag werk ik aan een scriptie voor mijn doctoraat in internationaal privaatrecht en ’s avonds maken we muziek. De hele straat staat dan op zijn balkon om te applaudisseren voor het medisch personeel. Daarna zet ik een versterker op het balkon en speel gitaar voor de burens.’

ESTLAND

‘Vooral oudere cliënten zeggen hun afspraken af’

Aan het eind van iedere werkdag neemt Eve Pötter, notaris in Paide, alle deurklinken af en boent ze de vloer van haar kantoor met een ontsmettingsmiddel. ‘Ik heb geen keus. Je moet alles doen om te voorkomen dat iemand ziek wordt. In Estland mogen notarissen zelf weten of ze hun kantoor openhouden. Ik doe zo veel mogelijk zelf als ik een afspraak met een cliënt heb. Mijn assistent mag de akte niet aanraken als de cliënt zijn handtekening heeft gezet. Het coronavirus kan op papier nog 24 uur overleven. Daarom leg ik de akte in een la. Pas na een week mag mijn assistent het document archiveren.’ ‘Ik heb minder werk. Vooral oudere cliënten zeggen hun afspraken af. Gelukkig is het in Estland sinds februari mogelijk om akten op afstand te ondertekenen. Het is een innovatie die al in gang was gezet. Daarvoor gebruik ik het e-notary 3-programma. We kunnen elkaar via een scherm zien en de cliënt ondertekent het document digitaal. Van de overheid hebben we toestemming om voor alle akten identificatie op afstand te gebruiken met uitzondering van het regelen van een echtscheiding. Vandaag nog had ik een online afspraak met een oudere dame die thuis in quarantaine zit. Ze kon skypen, maar begreep niets van mijn uitleg over online identificatie. Ik vroeg of ze online bankiert. Ja, dat deed ze. Dan weet ik dat ze ook een notariële akte online kan ondertekenen.’

DUITSLAND

‘We kunnen wel een stootje hebben’

De coronacrisis heeft ook in Duitsland een grote impact op het notariaat, aldus Jens Bormann, notaris in Ratingen. ‘Er kunnen minder cliënten per dag geholpen worden, omdat bezoek alleen nog maar op afspraak en een voor een wordt binnengelaten. Binnen wordt ze gevraagd eerst hun handen te wassen en zo min mogelijk aan te raken. Op ons kantoor heeft iedere collega een plexiglas scherm op zijn bureau. Ook de akte zit in een plastic map. De conceptakte is vooraf telefonisch besproken. Op kantoor lezen we de akte voor en hoeven ze hem alleen nog maar te tekenen. Voor cliënten die bang zijn om besmet te raken bieden we – als het om een legalisatie gaat – de mogelijkheid om de akte op de parkeerplaats te tekenen terwijl ze in de auto blijven. Opvallend is dat een derde van de cliënten liever naar kantoor komt voor overleg dan via Skype te communiceren.’

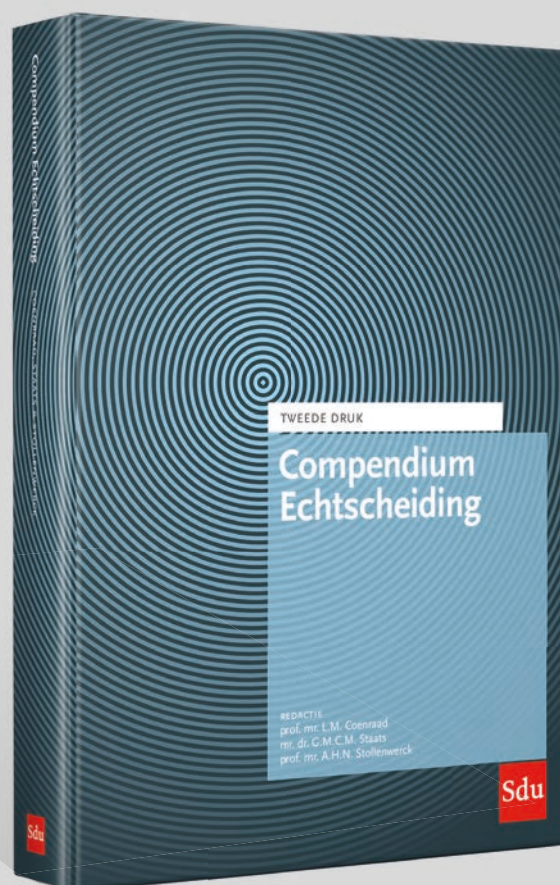
‘Op dit moment realiseren we 60 procent van de normale omzet. Vooral in onroerend goed zie je een daling. Normaal doen we vijftien onroerendgoedtransacties per week. Dat zijn er nu nog maar drie. Ontwikkelaars stellen hun grote projecten uit. Banken hebben het druk met het verstrekken van noodleningen. Daardoor kost het langer dan normaal om zaken gedaan te krijgen. Maar in successie- en ondernemingsrecht zien we geen daling. We hebben onder onze cliënten veel familiebedrijven die wereldwijd produceren. Die zijn heel solide gefinancierd en profiteren ervan dat in China bepaalde fabrieken alweer opengaan. Als de coronacrisis over een maand eindigt, is er voor ons niet veel aan de hand. We kunnen wel een stootje hebben.’ ■

Compendium Echtscheiding (2e druk)

Inzicht in alle aspecten van
echtscheiding, voor zowel
onderwijs als praktijk

Redactie:

prof. mr. L.M. Coenraad
mr. dr. G.M.C.M. Staats
prof. mr. A.H.N. Stollenwerck

Het *Compendium Echtscheiding* is bedoeld voor professionals die zich bezighouden met de advisering en begeleiding van personen die scheiden en ondervinden dat een echtscheiding ook een groot aantal kwesties en complicaties kent. Zoals op financieel, juridisch en fiscaal terrein, naast alle emoties, ruzies, belangenafwegingen en andere zorgen. Het compendium brengt alle aspecten van echtscheiding bij elkaar voor zowel opleidingsdoeleinden als voor de dagelijkse praktijk.

Nu verkrijgbaar in de webshop: sdu.nl/comecht
Of via de boekhandel.

Sdu

Nieuwe inzichten

‘Dus we krijgen niet eens een kopje koffie?’, vraagt een ouder echtpaar aan mijn collega. Ze komen langs voor het ondertekenen van een volmacht in verband met de verkoop van hun woning. Mijn collega probeert uit te leggen dat we gezien de huidige omstandigheden het aantal contactmomenten op kantoor zo veel mogelijk proberen te beperken. Ze staan nog een tijdje te sputteren bij de receptie en als ze uiteindelijk vertrekken, kan dat niet zonder de woorden: ‘Het wordt er niet gezelliger op allemaal.’

VERBAASD

In eerste instantie ben ik ietwat verbaasd over hun reactie. Als kantoor willen we beschikbaar zijn én blijven voor iedereen die ons nodig heeft. Tegelijkertijd willen ook wij eraan meehelpen de verspreiding van het virus zo veel mogelijk te voorkomen. Dit doen we onder andere door cliënten de mogelijkheid te bieden de akten per volmacht te laten ondertekenen (indien mogelijk), juist ook voor de kwetsbare groepen. En nee, dat kopje koffie zit er op dit moment dus even niet in.

BELANGRIJK MOMENT

Hun woorden klinken nog een tijdje na in mijn gedachten. Hoe langer ik erover nadenk, hoe meer ik de frustratie van het echtpaar begrijp. Voor ons is dit inmiddels de dagelijkse gang van zaken, maar voor cliënten is een overdracht allesbehalve alledaags. Uit hun reactie valt af te leiden dat het voor hen een belangrijk moment is. Het ondertekenen van de volmacht zal voor hen nu voelen alsof de overdracht even snel wordt afgedaan, terwijl ze er wellicht juist naar hebben uitgekeken om met alle betrokken partijen bij de notaris aan tafel te zitten. Hieruit blijkt ook weer de mooie kant van ons vak: (het gevoel van) zekerheid die we onze cliënten

Nee, dat kopje koffie zit er op dit moment even niet in

kunnen bieden. En als er iets is waar we in deze tijd behoefte aan hebben, dan is het wel een stukje zekerheid.

RAAR

Ik kan ze trouwens ook geen ongelijk geven: het wordt er zeker niet gezelliger op. De eerste dagen thuiswerken voelden nog als een ‘leuke’ uitdaging, maar ik kan er maar niet aan wennen. De dag niet beginnen met de gebruikelijke postbespreking. Niet even bij collega’s binnenlopen om (al dan niet notariële) zaken te bespreken. Inmiddels wissel ik het thuiswerken af met werken op kantoor, maar ook die werkdagen voelen raar. Weinig cliënten op kantoor, veel

telefonische besprekingen en letterlijk met een grote boog om je collega’s heen lopen.

ONLINE DOSSIERS

Tegelijkertijd probeer ik ook de positieve kanten van deze situatie te blijven zien. Zo biedt het thuiswerken nieuwe inzichten. Vrijwel al onze dossiers zijn nog ‘fysieke’ dossiers, maar thuis kom ik erachter dat ik ook prima zonder het fysieke dossier kan werken. Alle benodigde stukken zijn immers digitaal beschikbaar. Een goed moment om me eens beter te gaan verdiepen in online dossiers en tevens heel wat printjes te besparen. En gelukkig kunnen we ook op (gepaste) afstand onze cliënten zekerheid blijven bieden. Gedurende de maatregelen moeten we er met z’n allen het beste van maken. Wat niet wegneemt dat ook ik uitkijk naar het moment dat deze maatregelen niet meer nodig zijn en we weer (gezellig) met z’n allen om de tafel kunnen. En ja, dan uiteraard ook gewoon weer onder het genot van een kopje koffie! ■

Geeke van Haaren

Notariskantoor Cuijk

Voorkom witwassen en financieren van terrorisme

Top 5 Wwft-risico's

Wat er moet gebeuren bij bepaalde risico's hangt af van het soort praktijk en de branches waarin de cliënten actief zijn. Het grootste risico is dat het kantoor geen eigen risicobeleid heeft waarin concreet is vastgelegd wat er gedaan moet worden bij bepaalde risico's. Hieronder de top 5 van belangrijkste risico's met als toegift een 'tip' top 3.

TEKST Lex van Almelo | BEELD okapi.nl

1 TE OPPERVLAKKIG CLIËNTENONDERZOEK

Soms is de cliënt kennen en weten wie het voor het zeggen heeft bij de rechtspersoon niet voldoende. Volgens artikel 8 Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) moet je een verscherpt cliëntenonderzoek uitvoeren als een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme voortvloeit uit de aard van de zakelijke relatie of transactie, of uit het land waar de cliënt woont of gevestigd is.

Jeroen van der Weele (notaris bij Hak Rein Vos): 'Wat een hoger risico is, moet je zo veel mogelijk uitwerken in het risicobeleid. Wat doe je bijvoorbeeld als iemand uit Maastricht naar Lelystad komt om een bv op te richten? Waarom doet hij dat? Waarom bij mij?'

In het risicoprotocol moet ook staan wat het verscherpte onderzoek inhoudt. Dat kán het raadplegen van openbare bronnen zijn, zoals de Kamer van Koophandel, CompanyInfo en Google. 'Je moet iets extra's doen vergeleken bij wat je normaal doet. Dus een cliënt googelen, is niet genoeg als je dat altijd al doet', zegt Van der Weele.

‘Kijk naar de hele context; context is alles’

2 POLITICALLY EXPOSED PERSONS

Politically Exposed Persons (PEP's; in goed Nederlands: politiek prominente personen) zijn een reden voor verscherpt cliëntenonderzoek. Denk bij PEP's niet alleen aan staats- hoofden van bananenrepublieken. Die kom je hooguit een enkele keer tegen op een randstedelijk kantoor. 'Elk kantoor heeft met PEP's te maken. Als bijvoorbeeld een Tweede Kamerlid zijn huis verkoopt, doet hij dat bij een klein, middelgroot of groot kantoor', zegt Birgit Snijder-Kuipers, universitair docent in Groningen, kandidaat-notaris bij De Brauw Blackstone Westbroek en auditor bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). Wat je precies moet doen als een staatshoofd of andere PEP zich meldt als klant, hangt van het beleid af en wie het concreet is. Zo vraagt een staatshoofd uit een risicoland om meer en intensiever onderzoek, zegt Snijder-Kuipers. Ondanks de ministerieplicht heeft de (kandidaat- of toegevoegd) notaris enige beleidsvrijheid, omdat hij moet beoordelen of de dienstverlening bijvoorbeeld in strijd is met het recht of de openbare orde. 'Maar als je op basis van jouw analyse een verband met witwassen ziet, dan moet je dienst weigeren', zegt Snijder-Kuipers.

3 BEKENDE CLIËNTEN

Notarissen die geen onderzoek hebben gedaan, zeggen nogal eens dat zij hun cliënt al jaren kennen. Maar dan nog kan het vreemd zijn dat deze cliënt binnen twee weken tijd drie bv's opricht. De notaris moet de cliënt tijdens de duur van de zakelijke relatie blijven volgen. Jeroen van der Weele: 'Blijven de risico's na het cliëntenonderzoek aan het begin van de pijplijn hetzelfde? Dat moet je het in de gaten blijven houden totdat de handtekening onder akte staat. Als de klant bijvoorbeeld zegt: "By the way, iemand anders wordt de oprichter", moet je vragen waarom hij dat niet eerder heeft

gezegd, waarom dat nu pas bekend is, wie die andere meneer dan is ...'

4 KEUZES NIET GEDOCUMENTEERD

Behalve inzicht hebben in de zeggenschapsstructuur van de rechtspersoon en de identiteit van de cliënt moet de notaris onderzoeken waar het geld vandaan komt. Dat komt neer op doorvragen. Als een twintigjarige bijvoorbeeld zegt dat hij 6 miljoen euro heeft gespaard. Hoe dan? Vraag om bewijsstukken uit betrouwbare bron, zoals aangiften inkomsten- of erfbelasting. Als het geld op de spaarrekening stond, dan heeft hij er belasting over moeten betalen, zegt Birgit Snijder-Kuipers. Als een bv wordt verkocht voor 1 euro, vraag dan om een onderbouwing, bijvoorbeeld een complete jaarrekening of een accountantsverklaring. Stop deze stukken in het (digitale) dossier. Want je moet alle keuzes kunnen verantwoorden tegenover de auditor en toezichthouder.

Hoe ver je moet gaan met het onderzoeken van de cliënt en de transactie hangt af van de risico's en de stappen die je hebt beschreven in het beleid, zegt Jeroen van der Weele. 'Maar kijk naar de hele context; context is alles.'

5 NIET OF TE LAAT MELDEN

Jeroen van der Weele: 'Een klacht of boete van het Bureau Financieel Toezicht (BFT) is ook een risico. Ik denk dat notarissen meer zouden kunnen melden dan zij nu doen.' Je moet al een melding doen bij de FIU-Nederland als je een transactie ongebruikelijk vindt en vermoedt dat die kan samenhangen met witwassen of financieren van terrorisme. De melddrempel in Nederland is veel lager dan in de landen om ons heen, waar je alleen verdachte transacties moet melden. Tegenover het nadeel dat je in Nederland eerder het ambtsgeheim moet schenden, staat het voordeel dat de FIU bepaalt of een transactie

verdacht is. Dat hoeft je als notaris dus niet te doen. Wanneer je te goeder trouw meldt, ben je gevrijwaard van straf- en civielrechtelijke aansprakelijkheid. Als je niet (tijdig) meldt, ben je daarentegen tucht- en strafrechtelijk aansprakelijk. ■

TIP TOP 3

Op grond van wat zij leest, hoort en ziet, komt Birgit Snijder-Kuipers tot de volgende tips.

1. Verantwoorde keuzes

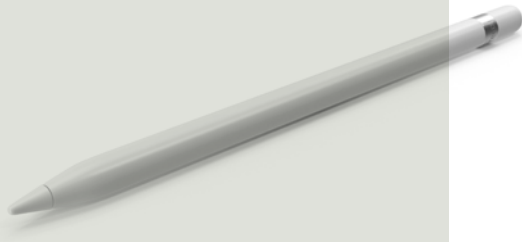
Maak concreet in het beleid wanneer je op welke wijze moet doorvragen en wanneer je wat precies doet. Geef in het beleid aan waarop je jouw keuzes baseert en welke gevolgen die hebben. Het is belangrijk dat je een beleid kunt laten zien en dat je jouw keuzes kunt rechtvaardigen tegenover de toezichthouder of auditor.

2. Bij twijfel doorvragen

Als je bij jezelf merkt dat je twijfelt of je een zaak zult aannemen of een transactie zult uitvoeren en de neiging hebt bevestiging te zoeken om iets wel te doen, vraag je dan af of je wel moet meewerken. Vraag dan door en wees terughoudend met het zoeken naar argumenten om het toch te doen.

3. Melden hoort erbij

Notarissen vinden het vervelend om ongebruikelijke transacties te melden, omdat dit kan leiden tot vervolging van de cliënt. Maar volgens Birgit Snijder-Kuipers moet je gewoon melden als dat nodig is: 'Melden is gewoon een deel van ons werk.'

Hoe staat het er nou letterlijk?

Artikel 18.

Bijzondere besluiten.

1. Besluiten tot:
  - a. wijziging van de statuten; en
  - b. ontbinding van de Vennootschap, worden, indien het voorstel daartoe door het Bestuur is gedaan, genomen met volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Is het voorstel daartoe niet door het Bestuur gedaan, dan worden deze besluiten, onverminderd het bepaalde in artikel 19 lid 1, slechts genomen met een meerderheid van ten minste twee derde van de geldige stemmen, uitgebracht in een Algemene Vergadering, in welke ten minste drie vierden van het stemgerechtigde geplaatste kapitaal is vertegenwoordigd.
2. Indien in een vergadering, in welke krachtens het voorgaande lid de aanwezigheid van een quorum vereist is, dit quorum niet vertegenwoordigd is, wordt een tweede vergadering bijeen geroepen, te houden niet eerder dan drie en niet later dan zes weken na de eerste; deze tweede vergadering is bevoegd het besluit te nemen met een meerderheid van ten minste twee derde van de uitgebrachte geldige stemmen, ongeacht het ter vergadering vertegenwoordigde kapitaal.
Bij de oproeping tot deze tweede vergadering moet worden vermeld dat en waarom een besluit kan worden genomen, onafhankelijk van het in de vergadering vertegenwoordigde gedeelte van het kapitaal.
3. Indien een voorstel tot statutenwijziging aan de orde zal komen, wordt een afschrift van dat voorstel, waarin de voorgedragen wijzigingen woordelijk zijn opgenomen, van de dag van de oproeping tot na afloop van de vergadering op het kantoor van de Vennootschap voor de Vergadergerechtigden ter inzage gelegd en kan ieder van hen daarvan op zijn verzoek kosteloos een afschrift verkrijgen, tenzij een zodanig afschrift bij de niet elektronisch uitgebrachte oproeping wordt gevoegd.

Uit: akte van oprichting van PraktijkGenerator
(model STATUTENBVFLEX002)

Ivo van der Zijl

notaris bij Van Grafhorst Notarissen

... Wat maakt de notaris daar zelf van?

Wie besluit tot statutenwijziging of ontbinding van de vennootschap?

De algemene vergadering kan daartoe besluiten.

Hoe wordt zo'n besluit genomen?

Dat kan op twee manieren:

- a. Het bestuur kan daarvoor een voorstel doen. In dat geval is het besluit geldig genomen als in de algemene vergadering meer dan de helft van de stemmen vóór het voorstel is uitgebracht.
- b. Het voorstel kan echter ook door anderen worden gedaan. In dat geval moet in de algemene vergadering ten minste twee derde van de stemmen vóór het voorstel zijn uitgebracht. Bovendien moet dan in die vergadering ten minste drie vierde van het geplaatste kapitaal zijn vertegenwoordigd. Aandelen waarop geen stem mag worden uitgebracht, tellen hierbij niet mee.

Het besluit kan overigens ook 'buiten vergadering' (schriftelijk) worden genomen. Zie artikel 19 daarover.

Wat als in de vergadering niet voldoende kapitaal vertegenwoordigd is?

In dat geval kan tussen drie en zes weken na de eerste vergadering een tweede vergadering worden gehouden. In die vergadering maakt het niet uit welk deel van het kapitaal is vertegenwoordigd, maar moet daarin wel ten minste twee derde van de stemmen vóór het voorstel zijn uitgebracht. Bij de oproeping moet duidelijk worden aangegeven dat het gaat om een tweede vergadering als hierboven omschreven.

Hoe kan van een voorstel tot statutenwijziging worden kennisgenomen?

Vanaf de dag van de oproeping totdat de vergadering is afgelopen, ligt een exemplaar van het voorstel op het adres van de vennootschap ter inzage voor iedere vergadergerechtigde. De voorgestelde wijzigingen moeten woord voor woord in het voorstel zijn opgenomen. Als een vergadergerechtigde daar om vraagt, moet hem een exemplaar van het voorstel kosteloos worden toegestuurd. Dit is niet nodig als de oproeping per post is verzonden en daarbij al een exemplaar van het voorstel was meegezonden.

Martijn Jacobs

directeur/communicatiespecialist
bij Loo van Eck Communicatie

... Zou dat nog begrijpelijker kunnen?

Artikel 18.

Bijzondere besluiten.

1. Wat zijn de afspraken voor het veranderen van de statuten en het ontbinden van de vennootschap?

- **Doet het bestuur hiervoor een voorstel?**
  - o Dan kan dit met een volstreekte meerderheid worden besloten.
- **Komt het voorstel niet van het bestuur?**
  - o Dan kan dit tijdens de Algemene Vergadering worden besloten met een 2/3e meerderheid van de geldige stemmen.
    - Een voorwaarde is dat tijdens de stemming minimaal 3/4 van de aandeelhouders die mogen stemmen aanwezig is.

• **Besluiten de aandeelhouders om de statuten aan te passen of de vennootschap te ontbinden?**

- o Dan kan dat ook schriftelijk in plaats van in de Algemene Vergadering.
Maar:
  - de aandeelhouders moeten de bestuurders dan wel eerst vooraf om advies hebben gevraagd;
  - en alle vergaderingerechtigden moeten schriftelijk hebben laten weten dat ze het eens zijn met deze beslissing.

De beslissing is ook geldig als alleen schriftelijk vastligt hoe elke aandeelhouder met stemrecht heeft gestemd.

- En als alle aandeelhouders met stemrecht deze beslissing hebben ondertekend.

2. Wat gebeurt er als er tijdens de vergadering niet genoeg deelnemers zijn?

- Is het verplichte aantal deelnemers tijdens de vergadering niet aanwezig?
  - o Dan wordt er een tweede vergadering georganiseerd.
    - Deze moet tussen de 3 en 6 weken na de eerste vergadering plaatsvinden.
  - o Tijdens deze vergadering kan besloten worden de statuten aan te passen of de vennootschap op te heffen als minimaal 2/3e van de aanwezigen voor stemt.

Wa blief?!

Begrijpelijke taal. Veel consumenten vragen erom. Maar is het ook mogelijk om een notariële akte in 'gewone mensentaal' te schrijven? In deze rubriek vragen we maandelijks een (kandidaat-)notaris en taalspecialist een passage uit een akte te 'vertalen'.

- Hierbij maakt het niet uit hoeveel aandeelhouders met stemrecht aanwezig zijn.

- o De regels rondom deze tweede vergadering moeten bij de uitnodiging voor de vergadering duidelijk worden vermeld.

3. Wordt er een voorstel ingediend om de statuten aan te passen?

- Dan moet dit voorstel op het kantoor van de vennootschap ter inzage liggen.
  - o Iedereen die deel mag nemen aan de vergadering moet de tekst van de aanpassing kunnen lezen.
    - Vanaf het moment dat de uitnodigingen voor de vergadering zijn verstuurd.
    - Tot na de vergadering.
- Ook moeten de uitgenodigden voor de vergadering een gratis kopie van het voorstel kunnen krijgen.
  - o Tenzij ze al een kopie hebben ontvangen bij de uitnodiging voor de vergadering.

Noot van de communicatiespecialist

Bij deze tekst heb ik artikel 19 opgenomen in artikel 18. In de originele tekst wordt er verwezen naar artikel 19, maar dat vind ik niet duidelijk. Het is voor de lezer duidelijker om de informatie bij elkaar te houden.

Lastig in deze tekst is vooral wie nou wie is. Is het stemgerechtigde geplaatste kapitaal hetzelfde als de aandeelhouders met stemrecht? Zijn er ook aandeelhouders zonder stemrecht? En vallen onder de stemgerechtigden zowel de bestuursleden als de aandeelhouders?

Doordat dit in de oorspronkelijke tekst niet echt duidelijk is, is de tekst lastig te herschrijven. Zeker als de inhoudelijke toelichting ontbreekt.

Hoe waarborg je de continuïteit in de cloud?

VERENIGING IT-NOTARIS

De afhankelijkheid van ICT is de afgelopen jaren veranderd. Eigen systemen hebben plaatsgemaakt voor cloudoplossingen. Dat vraagt om een andere kijk op continuïteit, aldus Bram de Vos, juridisch adviseur bij ICTRecht.

| TEKST Peter Steeman

De actualiteit onderstreept de urgentie van het thema. Eigenlijk stond er voor 21 april een bijeenkomst gepland over continuïteit in de cloud, georganiseerd door het juridisch adviesbureau ICTRecht voor de leden van IT-notaris, maar deze is door de coronacrisis uitgesteld. 'Niemand weet precies wat de impact van de huidige crisis op ICT-leveranciers is. Corona heeft in ieder geval een enorme impact op de economie. Sommige ICT-bedrijven hebben het nu juist druk omdat er veel behoefte is aan *remote* diensten, maar niemand weet hoe die vraag naar IT zich de komende maanden gaat ontwikkelen. Daar kan je dus niets algemeen over zeggen. De situatie drukt bedrijven wel met de neus op de feiten. De afhankelijkheid van de ICT-leverancier is gegroeid. Vroeger hadden bedrijven een eigen ICT-afdeling en draaide de software op eigen servers in een datacenter. De expertise verschuift steeds meer naar leveranciers. Met producten als *SaaS (software as a service)* is de automatisering een dienst

Wat gebeurt er als de kwaliteit van de cloudoplossing beneden peil is?

geworden en dat maakt bedrijven afhankelijker dan vroeger. Als afnemer van een clouddienst heb je geen controle over de beschikbaarheid daarvan. Wat gebeurt er als de kwaliteit van de cloudoplossing beneden peil is? En wat gebeurt er met de clouddienst en met de data van de afnemer als partijen uit elkaar gaan? Je kunt afspraken over de kwaliteit van de dienst maken door middel van SLA's (*service level agreements*). Lastiger wordt het als een leverancier in financiële moeilijkheden komt. Dat kun je niet in een SLA vangen. Dan ben je overgeleverd aan de curator. Wanneer je ICT-leverancier failliet gaat, zal de curator waarschijnlijk niet op de eerste dag de servers uitzetten, maar je hebt niet meer de regie.'

VANGNET

De traditionele oplossing voor een kapseizende ICT-leverancier is het opstellen van een escrow-regeling waarbij de softwarebroncode in bewaring wordt genomen door een IT-notaris of escrowagent. De Vos: 'Dat geeft de licentienemer de mogelijkheid om zelf onderhoud

te verrichten aan de software als de ICT-leverancier hier niet meer toe in staat is'. Voor een cloudoplossing biedt een escrowregeling geen sluitend vangnet. 'Dan heb je niets aan een broncode, omdat je immers een dienst afneemt', aldus De Vos. 'Voor een clouddienst heb je een uitgebreidere continuïteitsregeling nodig. Welke onderdelen zijn essentieel? En hoe houd ik toegang tot die onderdelen? Voor ieder onderdeel van de dienst moet je aparte afspraken maken. Dan gaat het niet alleen over de auteursrechten, maar ook het continueren van de *hosting* en *hardware* en de opslag van data. Daarvoor heb je een *trusted third party* nodig die je tijdelijk toegang geeft tot diensten die onmisbaar zijn voor je operatie. Vaak is dat een stichting die speciaal voor dat doel is opgericht. Steeds vaker is een continuïteitsregeling een voorwaarde die wordt geëist door klanten. De ICT-leverancier moet daarvoor zorgen voor ze met hem in zee gaan.'

ONDERZOEKEN

De bewustwording onder klanten groeit. Toch tonen de ontwikkelingen van de afgelopen weken aan dat niet alle bedrijven zich even bewust zijn van de risico's die ze nemen, stelt De Vos vast. 'Op dit moment maken veel bedrijven gebruik van *videoconference*-software die ze even snel van het internet plukken. Het zijn cloudoplossingen waarvan je de details niet kent. Daardoor loop je het risico dat de tool slecht beveiligd is of dat de data wordt opgeslagen in een land waar de privacy onvoldoende gewaarborgd is. Voor het voeren van vertrouwelijke gesprekken is dat niet aan te raden. De populaire *videoconference tool* Zoom kwam onlangs in het nieuws omdat er serieuze beveiligings- en privacyproblemen waren. Ik zou iedereen aanraden om van iedere tool die je gebruikt te onderzoeken waar de data terecht komt.' ■

EPN

Mogelijkheid passeren op afstand goed, maar alleen in nood

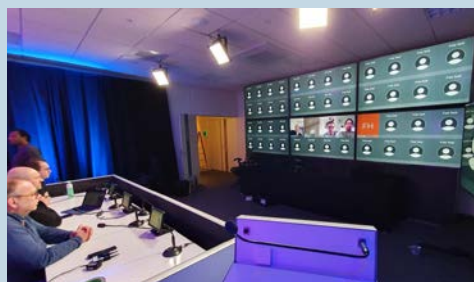
Bijna 50 procent van de EPN-leden krijgt sinds het uitbreken van de coronacrisis meer vragen over testamenten en een derde krijgt meer vragen over levenstestamenten. Dat blijkt uit een poll onder leden van de EPN. De peiling is gehouden in verband met de Tijdelijke Wet Covid-19. In de praktijk wordt door de respondenten nog weinig gebruikgemaakt van de mogelijkheid van passeren van testamenten op afstand. Wel vindt 90 procent het goed dat deze tijdelijke wet er gekomen is. Bijna 85 procent zegt wel goed de identiteit van de cliënt tijdens videobellen te kunnen vaststellen. De algemene mening van de respondenten is dat de mogelijkheid die nu in de Tijdelijke Wet Covid-19 is vastgelegd om op afstand akten te passeren, alleen in noodsituaties gebruikt moet worden.

VON

Verkenning opties voor virtuele bijeenkomsten

Elders in dit nummer van *Notariaat Magazine* wordt ingegaan op de mogelijkheden van de virtuele aandeelhoudersvergadering vanwege de Tijdelijke Wet Covid-19. Het artikel eindigt

met de constatering dat alle partijen nu eerst eens gaan 'gebruikmaken van de mogelijkheden die de nieuwe wet biedt en ervaring opdoen met een nieuwe manier van vergaderen'. Het opdoen van deze ervaring ziet niet alleen op de juridische inhoud, maar ook op het gebruik van applicaties die op de markt zijn om een en ander mogelijk te maken. Op 11 juni aanstaande experimenteert de VON zelf met het neusje van de zalm op dit terrein, de applicatie WECONNECT2U. De VON heeft voor deze datum een interactief programma bedacht waarin Christiaan Stokkermans zijn licht laat schijnen op een goed evenwicht tussen statuten en aandeelhoudersovereenkomst. Het interactieve van de bijeenkomst zit vooral in het feit dat de inleidingen van Stokkermans steeds gevolgd worden door een forumdiscussie waaraan Irene Groenland (Universiteit van Amsterdam), Jeroen ten Berg (VDB Advocaten Notarissen) en Tom van Duuren (CMS) deelnemen.

Hoe werkt dit nu virtueel?

Genoemde vier personen zijn aanwezig in de professionele studio van de leverancier van WECONNECT2U. De deelnemers zijn te zien via een grote videowand. Hierdoor zijn zij goed zichtbaar voor de inleiders en deze kunnen dus ook inspelen op reacties van het publiek. Omgekeerd kunnen de deelnemers

EPN

IPR Congres

8 oktober 2020

Amsterdam

Actualiteitendag

10 november 2020

Ede

ook deelnemen aan het gesprek in de studio. Voor het goede verloop wordt het geheel gefaciliteerd door een professionele moderator die het systeem in al zijn facetten kent. Met deze vernieuwende optie geeft de VON een vervolg aan de bijeenkomst met als titel 'De ruzie-AvA' die zij vorig jaar juni organiseerde en waar de actuele mogelijkheden van digitaal deelnemen aan de aandeelhoudersvergadering met gebruikmaking van de eigen telefoon werden gedemonstreerd.

Wie zorgt er voor Floris?

Mijn man en ik zijn de trotse ouders van Floris. Tijdens een weekendje weg bedachten we dat er niets is geregeld voor als ons iets overkomt. Wie gaat dan voor Floris zorgen? Met mijn zus en zwager hebben we goede afspraken gemaakt. Bij de notaris hebben we alles in onze testamenten laten vastleggen. Een hele geruststelling!

Lees meer op

[notaris.nl/
voogdij](https://notaris.nl/voogdij)

Je regelt het bij de notaris

Overleven en vernieuwen

Nick van Buitenen
voorzitter KNB

Worden online
besprekingen
het 'nieuwe
normaal'?

Wat een lastig dilemma voor onze roergangers. Hoe kan de samenleving weer wat lucht krijgen zonder dat het virus direct weer oplaait? Tot nu toe geen echte versoepeling van de maatregelen, dus de teleurstelling bij ondernemers is groot. Voorzichtigheid nu is beter dan spijt achteraf, aldus premier Rutte. Maar diezelfde spijt zouden we achteraf kunnen hebben over de gevolgen voor de economie en dus ook het lot van ondernemers en hun medewerkers.

OVERSTAG

Het fors gedaalde consumentenvertrouwen kan wel een *boost* gebruiken. De cijfers van het RIVM lijken wel ruimte voor versoepeling te geven. Maar het kabinet wacht op het juiste moment om overstag te gaan. Op een moment dat de roep van het volk niet meer genegeerd kan worden. Want dit kabinet loopt niet graag vóór de troepen uit, maar voert liever uit wat de samenleving vraagt. Meer management dan leiderschap dus.

VERTROUWEN

Dat de basisscholen en de kinderopvang na de meivakantie weer open kunnen, geeft jonge ouders licht in de tunnel. Maar veel ondernemers hebben dat perspectief nog niet. Het kabinet moet nu snel de getroffen ondernemers ruimte geven om op te starten. Per sector is de afgelopen weken hard gewerkt aan protocollen om verantwoord weer aan de slag te gaan. Geef die sectoren het vertrouwen dat uit te voeren en zie als overheid toe op het verloop daarvan. We moeten ons richten op dat wat wél mogelijk is. De oproep 'blijf thuis' is niet meer nodig. Nu moeten we afstand houden waar dat kan en waar dat niet kan onderscheid maken in leeftijd of kwetsbaarheid.

GEPASTE AFSTAND

Het notariaat is al helemaal ingericht op de 'anderhalvemetersamenleving'. Veel medewerkers werken thuis, waardoor in de legere kantoren voldoende afstand kan worden gehouden. Besprekingen kunnen digitaal via een videoverbinding. Ondertekenen van akten gaat waar mogelijk op basis van onderhandse volmachten. Klanten

komen nog wel gewoon naar de notaris voor akten waarbij fysiek verschijnen is vereist, maar houden gepaste afstand. Voor noodsituaties waar dat fysiek verschijnen door het coronavirus niet mogelijk is, kan er worden gepasseerd 'op afstand'. De wetgever heeft dat in april bevestigd met een spoedwet.

OMBUIGEN

We moeten echter ook vooruitkijken, naar de tijd ná deze crisis. De samenleving moet veerkracht tonen. Niet alleen tegenslag overwinnen, maar in ons voordeel ombuigen. Er zijn genoeg lessen te leren. Onze aarde werd overvraagd door al die miljarden mensen en een op volle toeren draaiende economie. De gevolgen voor het milieu waren desastreus, maar slechts weinigen van ons waren bereid echt offers te brengen. Nu moeten we wel en gaat het vanzelf, de wegen zijn een stuk leger en de lucht is mooi schoon. Laten we niet met volle kracht gaan voor herstel van de situatie van vóór de crisis. Het is logischer tijdens de opbouw al oog te hebben voor een duurzamere samenleving. Juist nu kunnen we stappen in die richting zetten.

TOPPRESTATIE

Wat kan het notariaat vasthouden van wat we nu doen? Thuiswerkers bewijzen dat het echt niet nodig is dat we allemaal vijf dagen per week op kantoor zitten. Ik heb bewondering voor de inzet en flexibiliteit van onze medewerkers. Zij leveren echt een topprestatie. Het zou goed zijn als werkgevers straks thuiswerken stimuleren. Stel je eens voor wat we aan woon-werkverkeer kunnen minderen als we dat allemaal één dag in de week zouden doen.

In onze relatie met klanten gaat veel nu digitaal en dat gaat goed. Maar worden online besprekingen het 'nieuwe normaal'? Zelf ondervind ik al wel de beperkingen van dat videobellen. Het wegstijgen van een klant, het haperen van het beeld, de interactie tussen stelletjes, het is veel moeilijker te duiden dan bij echt fysiek contact. Niet elke situatie leent zich voor het bespreken op afstand, dat is wel één van de lessen van deze tijd.

VERNIEUWING

Een crisis is niet alleen overleven, maar ook een tijd van vernieuwing. Alles wat gebruikelijk was, staat dan ter discussie. Dat geldt ook voor het notariaat. 'Wie schrijft, die blijft', dat is niet meer. Begin dit jaar stelden we samen de nieuwe strategie voor de komende jaren vast. Onze innovatiekalender barst gelukkig van de ambitie. We willen onze menselijke maat combineren met méér digitale middelen. Alleen dat wat waarde toevoegt, houdt stand. ■

Update handleiding erfrechtprocedures en richtlijnen vereffening

De handleiding erfrechtprocedures kantonrechters en de richtlijnen vereffening nalatenschappen zijn gewijzigd. Het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton & Toezicht (LOVCK&T) heeft veranderingen doorgevoerd op het gebied van vereffeningkosten, griffierecht en de bevoegdheden van de kantonrechter.

In de handleiding staan regels voor erfrechtelijke verzoeken en mededelingen die bestemd zijn voor de kantonrechter. De richtlijnen gaan over de vereffeningprocedure. Handleiding en richtlijnen worden landelijk, dus in alle rechtbanken, als uitgangspunt gebruikt. In bijzondere gevallen kan daarvan worden afgeweken. In de jaarlijkse evaluatie worden ervaringen van het notariaat en gespecialiseerde erfrechtadvocaten in Nederland meegenomen. Met de publicatie van de nieuwe versies zijn de oude vervallen.

Meer informatie: KNB, Madeleine Hillen, m.hillen@knb.nl

Coronacrisis biedt mogelijkheden voor criminaliteit

Criminelen maken gebruik van de coronacrisis voor het plegen van financieel-economische criminaliteit. Bijvoorbeeld rond vastgoedtransacties. De FIU-Nederland en het Openbaar Ministerie waarschuwen hiervoor. De KNB roept leden daarom op extra alert te zijn op fraude, misbruik en witwassen bij met name vastgoedtransacties en transacties met rechtspersonen.

Volgens de FIU-Nederland kan opzettelijk misbruik worden gemaakt van de ingevoerde maatregelen die de gevolgen van de coronacrisis financieel moeten compenseren. Denk aan het wegsluizen of investeren van door

misbruik van coronamaatregelen ontvangen uitkeringen of kredieten. Maar ook het overnemen van bedrijven die op omvallen staan, het investeren in (vakantie)panden die verkocht moeten worden, het opkopen van (horeca)ondernemingen en het inzetten van vennootschappen en stichtingen als vehikel voor coronacriminaliteit, met name om ten onrechte in aanmerking te komen voor coronakredietverlening.

HOGE PRIORITEIT

Als een notaris een transactie tegenkomt die (mogelijk) verband houdt met corona en deze aanleiding geeft om als ongebruikelijk te melden, is het belangrijk dat de notaris in het invoerveld 'Reden verdacht' (ook) de term 'corona' invult. Deze meldingen hebben hoge prioriteit bij de FIU-Nederland. De KNB roept op ook extra alert te zijn op fraude, misbruik en witwassen als cliënten vanwege het coronavirus niet op kantoor willen of kunnen verschijnen en gebruik wordt gemaakt van (niet gelegaliseerde) onderhandse volmachten.

Meer informatie: KNB, Jacco Sjerps, j.sjerps@knb.nl, 070 3307226

Inlichtingen opvragen in verschillende testamentenregisters aangepast

Het doen van een inlichting in het Nederlandse en in de buitenlandse testamentenregisters is veranderd. De applicatie van het Centraal Testamentenregister (CTR) is hierop aangepast. Dit betekent dat (kandidaat-)notarissen rekening moeten houden met een nieuwe werkwijze.

Tot nu toe was het zo dat bij het aanvragen van informatie over een overleden persoon de status werd veranderd in 'afgehandeld' als er antwoord vanuit het Nederlandse register was gekomen en dat door het notariskantoor was ingezien en gedownload. Kwam er bij diezelfde inlichting ook een antwoord uit een buitenlands register, dan veranderde de status in 'notificatie'.

ANDERE STATUSSEN

Inlichtingen die nu worden gedaan, krijgen de status 'in afwachting' als het antwoord van het Nederlandse testamentenregister is gekomen. Door op het icoontje 'in afwachting' te klikken, kan het antwoord worden ingezien en gedownload. De status 'in afwachting' blijft ongewijzigd totdat het antwoord uit het buitenland, via ARERT, binnenkomt. De status verandert dan naar 'notificatie' en kan op de gebruikelijke wijze worden verwerkt door het notariskantoor. Dit staat ook in de aangepaste handleiding.

Meer informatie: KNB, Servicedesk, servicedesk@knb.nl, 070 3307 135

Coronavirus: let op trouwdatum bij inschrijving van huwelijkse voorwaarden

Veel huwelijken zijn of worden uitgesteld vanwege de door het kabinet genomen coronamaatregelen. Huwelijkse voorwaarden zijn vaak al op papier gezet. De notaris hoort hierdoor niet altijd dat de trouwdag wordt verschoven. Notarissen moeten daarom, als zij een verzoek doen tot inschrijving van huwelijkse voorwaarden in het Huwelijks-goederenregister, extra alert zijn op het vermelden van de juiste trouwdatum.

Als in het Huwelijksgoederenregister een onjuiste trouwdatum staat, zijn de huwelijkse voorwaarden onvindbaar. Daarmee ontbreekt de werking daarvan tegenover derden. Een vervelend gevolg hiervan kan zijn dat beslag wordt gelegd door een schuldeiser van de ene echtgenoot op het bezit van de andere echtgenoot. Huwelijkse voorwaarden moesten juist deze situatie verhinderen.

ACTIEVE BENADERING PARTIJEN

De KNB raadt notarissen aan om stellen, van wie zij huwelijkse voorwaarden hebben vastgelegd en van wie de trouwdatum valt

in de periode van coronamaatregelen, actief te benaderen en hen te vragen of sprake is van een uitgestelde trouwdatum. Wanneer de nieuwe datum nog niet bekend is, kan de notaris met de stellen afspreken hem te informeren zodra deze wel bekend is. Daarbij is het van belang te benadrukken dat zij dit ook daadwerkelijk doen door hen te wijzen op de gevolgen van een onjuiste datum in het Huwelijksgoederenregister. Daarnaast dienen notarissen de rechtbank op de hoogte te stellen van het uitgestelde huwelijk. Contactmomenten en de inhoud daarvan moeten aantoonbaar worden vastgelegd in het dossier, zodat de notaris later niet het verwijt kan krijgen onvoldoende actie te hebben ondernomen.

Meer informatie: KNB, Praktijkzaken, praktijkzaken@knb.nl, 070 3307111

KNB Cursusagenda

De KNB gaat online cursussen organiseren die beschikbaar worden gesteld via een videoplatform. Zowel de docent als de deelnemers nemen deel via pc, laptop of tablet.

Houdt u de cursusagenda op NotarisNet goed in de gaten. Deze wordt de komende tijd aangevuld met meer online cursussen.

26 mei 2020

Online masterclass Bewind

In deze masterclass worden door Freek Schols, aan de hand van jurisprudentie en literatuur, diverse aspecten van en rondom het bewind belicht en uitgediept die van belang zijn voor de erfrecht- en estateplanningspraktijk.

8 juni 2020

Online masterclass Patchwork family

In de masterclass 'Patchwork family' behandelt Freek Schols, mede aan de hand van jurisprudentie en literatuur, diverse aspecten van en rondom het samengestelde gezin. Er wordt ook een suggestie gedaan voor een testamentsvariant waarbij de eerststervende 'erfrechtelijke' grip houdt op de langstlevende.

Dit is slechts een selectie uit het totale cursusaanbod. Voor meer informatie, inschrijven en het complete opleidingsaanbod: KNB, cursussen en congressen, telefoon 070 3307125/121, cursussen@knb.nl of NotarisNet/Over KNB en opleidingen.

DilemmApp

Geen dilemma

Er is in april geen nieuw dilemma in de DilemmApp geplaatst. Daarom vervalt deze maand de rubriek in *Notariaat Magazine*. De applicatie wordt nu vernieuwd. Eind mei is er een nieuwe app te downloaden. Meer hierover volgt via NotarisNet.

► De bewerkte tuchtspraken worden gemaakt door een notarieel deskundige en verwoorden niet het standpunt van het KNB-bestuur. Hebt u vragen of opmerkingen, mail dan naar nm@knb.nl.

Contractsvrijheid in de hypotheekakte: notariële belangen versus partijbelangen

Uitspraak: *gegrond op onderdelen met oplegging van een maatregel*

Casus

Klager K is (indirect) bestuurder en enig aandeelhouder van X bv en is/was eigenaar van een weiland en een woonhuis. In 2016 dreigt hypotheekhouder H met executoriale verkoop. Om dit te voorkomen, vinden er besprekingen plaats tussen K, Y en H. K en Y (als directeur van A bv) sluiten een koopovereenkomst waarbij het weiland en het woonhuis worden verkocht. X bv sluit een koopovereenkomst met Y waarbij het bedrijfspand wordt verkocht. Notaris N stelt op basis van deze koopovereenkomsten een conceptleveringsakte op. N passeert twee maanden later een hypotheekakte, waarbij ten gunste van A bv hypotheekrechten worden gevestigd op onder andere het bedrijfspand en het weiland. De financiering is bestemd om een regeling tegen finale kwijting met H te treffen. In de hypotheekakte is een bepaling opgenomen dat de hypotheekhouder eigendom van het onderpand verkrijgt als hoofdsom en rente niet binnen de daartoe gestelde termijn zijn voldaan en een bepaling dat bij niet-nakoming de hypotheekhouder het onderpand geheel in eigendom verkrijgt inclusief een onherroepelijke volmacht. Eind 2017 wijst de advocaat van K in een brief N op de nietigheid van het beding en de volmacht. N stelt A bv hiervan op de hoogte. N bericht K dat A bv haar naar aanleiding van een ingebrekestelling heeft gevraagd de overdracht van het bedrijfspand in orde te maken.

De klacht

1. Opmaken en vrijliden van de hypotheekakte in strijd met het bepaalde in artikel 3:235 en/of artikel 3:268 lid 5 Burgerlijk Wetboek (BW).
2. N heeft doen voorkomen dat het in de hypotheekakte opgenomen beding ten uitvoer kon worden gebracht.
3. N heeft ten onrechte een conceptleveringsakte opgesteld.
4. N heeft K laten weten dat zij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) advies zou vragen over het toe-eigeningsbeding in de hypotheekakte en de onderliggende koopovereenkomsten. Over het verloop en de uitkomst daarvan heeft N nooit meer iets medegedeeld.
5. N heeft de brief van de advocaat van K doorgezonden aan onder andere Y zonder

toestemming van K.

6. N heeft voormelde brief doorgezonden zonder K te informeren.
  7. N is niet opgetreden als een onafhankelijk notaris; zij heeft zich laten leiden door de belangen van A bv met achterstelling van de belangen van K.
  8. N heeft verklaringen afgelegd die in strijd zijn met de waarheid.
- De kamer voor het notariaat Arnhem-Leeuwarden (ECLI:NL:TNORARL:2019:34) verklaart de klachtonderdelen 1, 2, 4, 5 en 6 gegrond en de onderdelen 3, 7 en 8 ongegrond en legt de maatregel berisping op.

Het verweer

Het hoger beroep richt zich alleen op de klachtonderdelen 3, 7 en 8. Volledigheids-halve zullen verweer en oordeel van de kamer ook worden besproken.

1. en 2. Voor het passeren van de hypotheekakte heeft N partijen uitdrukkelijk erop gewezen dat het opnemen van het beding geen zin had of niet toegepast zou kunnen worden. Partijen hebben sterk aangedrongen het beding op te nemen als signaalfunctie en vanwege hun contractsvrijheid. Het zag ernaar uit dat er anders geen overeenstemming tussen partijen werd bereikt. N heeft onder deze omstandigheden en de grote tijdsdruk, de betrokken belangen uitdrukkelijk tegen elkaar afgewogen en het beste uit 'twee kwaden' gekozen. N ontkent dat zij het heeft doen voorkomen dat het beding ten uitvoer kon worden gebracht.
3. N heeft gehandeld op basis van aangeleverde koopovereenkomsten. Partijen hebben in plaats van uitvoering van deze overeenkomsten verzocht om een hypotheekakte.
4. Contact met de KNB was niet meer nodig vanwege de onderhandelingen tussen partijen.
5. en 6. N heeft verklaard dat ze er beter aan had gedaan dit anders aan te pakken.
7. N betwist dat zij zich slechts heeft laten leiden door het belang van A bv.

Het oordeel

Klachtonderdelen 1 en 2:
Artikel 3:235 BW verbiedt onder alle omstandigheden het opnemen van een nietig beding, ook als partijen daar uitdrukkelijk om verzoeken. N heeft de indruk gewekt dat het beding ten uitvoer kon worden gebracht door aan te geven dat is gevraagd de overdracht van het bedrijfspand in orde te maken. Deze klachtonderdelen zijn gegrond.
Klachtonderdeel 3:
Het enkel opstellen van een conceptakte

is niet klachtwaardig. Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Klachtonderdeel 4:

N had K van het verloop van het contact met de KNB op de hoogte moeten stellen, zeker als N geen contact met de KNB heeft gezocht. Dit klachtonderdeel is gegrond.

Klachtonderdelen 5 en 6:

De brief aan N was vertrouwelijk. Het stond N niet vrij om A bv te informeren over deze brief. Deze klachtonderdelen zijn gegrond. Klachtonderdeel 7:

N heeft de indruk gewekt dat het verzoek van A bv om de overdracht in orde te maken, uitvoerbaar was. N had dit verzoek moeten weigeren en heeft hiermee de schijn van partijdigheid gewekt. Dit klachtonderdeel is dan ook, anders dan de kamer oordeelt, gegrond. Klachtonderdeel 8:

Het is niet aannemelijk geworden dat N doelbewust in strijd met de waarheid bepaalde stellingen heeft ingenomen. Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Het Hof legt de maatregel

schorsing voor twee weken op

Gerechtshof Amsterdam, 24 maart 2020
(nog) niet gepubliceerd

Opmerking

Opmerkelijk is het verschil in maatregelen tussen kamer en hof. Het opnemen van een nietig beding heeft in eerste instantie niet tot een schorsing geleid, terwijl daar ook de kern van het ambt wordt geraakt.

Professionaliteit van een notaris: gelijk hebben en gelijk krijgen

Uitspraak: *gegrond op onderdelen met oplegging van een maatregel*

Casus

K is onterfd en heeft kandidaat-notaris KN laten weten te overwegen een beroep te doen op de legitieme portie. Het gesprek tussen KN, K en de echtgenoot van K (eveneens klager) wordt buiten medeweten van KN opgenomen. Het gesprek eindigt doordat KN aangeeft: 'Gauw wegwezen! (...)' en 'Ik hoop je nooit meer te zien.' Vervolgens heeft KN beide klagers per brief uitgenodigd voor een tweede gesprek. In deze brief geeft hij aan dat hij zich zal inspannen om deze bijeenkomst beter te laten verlopen.

De klacht

1. K verwijt KN dat hij zich in het gesprek respectloos, denigrerend, intimiderend, misleidend, egoïstisch en agressief heeft gedragen. KN heeft daarnaast zijn zorg- en informatieplicht verzaakt.

2. K verwijt notaris N dat zij niet heeft ingegrepen toen KN zich misdroeg.

Het verweer

Door een uitdagende bejegening van de echtgenoot van K is het gesprek niet gelopen zoals KN het zich had voorgesteld. KN is van mening dat hij heeft geprobeerd om een en ander op professionele wijze te herstellen, door gelegenheid te geven voor een tweede gesprek.

Het oordeel

De kamer is van oordeel dat de klacht over de bejegening gegrond is. Uit het transcript van het gesprek blijkt dat KN meerdere malen met stemverheffing heeft gesproken en dat hij daarbij zijn eigen emoties niet in bedwang kon houden.

Als KN meent dat de echtgenoot van K hem niet aan het woord wil laten, moet hij dat op een rustige en zakelijke wijze duidelijk maken. Een goed notaris zorgt ervoor dat een gesprek niet uit de hand loopt.

Uit het transcript van het gesprek blijkt dat KN niet tekort is geschoten in zijn informatieplicht.

Het is niet klachtwaardig dat KN wel gelegenheid gaf bankafschriften in te zien, maar daarvan geen kopieën wilde maken.

N moet ervoor zorgdragen dat medewerkers beschikken over de vereiste bekwaamheid voor het verrichten van hun werkzaamheden, maar het is N niet tuchtrechtelijk te verwijten dat zij niet heeft ingegrepen in het gesprek waar zij niet bij betrokken was. N is alleen in de spreekkamer geweest om koffie te presenteren.

Tijdens de mondelinge behandeling heeft de kamer KN indringend geconfronteerd met zijn onprofessionele gedrag. KN heeft echter onvoldoende blij gegeven van zelfreflectie, zodat niet is uit te sluiten dat hij zich een volgende keer weer zo zal gedragen.

De kamer legt de maatregel berisping op

Kamer voor het notariaat Amsterdam,

24 maart 2020

ECLI:NL:TNORAMS:2020:2

Opmerking

Een training professionele communicatie of een persoonlijk coachtraject zou de kans op herhaling kunnen verminderen.

Partij-notaris dient rekening te houden met belangen van alle partijen

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus

De partner van klager K, hierna te noemen E, is overleden. Zij woonden sinds lange tijd samen en hadden een samenlevingsovereenkomst met een verblijfsbeding om niet gemaakt. In het laatste testament van E is K benoemd tot enig erfgename en als executeur aangewezen, daarnaast is een vruchtgebruik opgenomen in geval van verwerping.

E had drie kinderen, die aanspraak maken op hun legitieme portie en de vorderingen uit de nalatenschap van hun moeder opeisen. K verwerpt vervolgens de nalatenschap en geeft aan haar taken als executeur spoedig te beëindigen. Op grond van het verblijfsbeding maakt K aanspraak op de inboedel en de gezamenlijke betaal- en spaarrekening. De kinderen aanvaarden de nalatenschap beneficiair.

De klacht

Door eerdere werkzaamheden voor E en K beschikte N over kennis/informatie die hij anders niet gehad zou hebben. Het staat N niet vrij om als partij-notaris op te treden tegen K.

N boekt het saldo van een gezamenlijke spaarrekening naar zijn derdengeldenrekening. Door het verblijfsbeding is K (enig) eigenaar geworden van de gezamenlijke tegoeden bij de bank. N heeft onzorgvuldig gehandeld. N heeft het menselijke aspect volledig uit het oog verloren en nimmer overlegt met K. N heeft op geen enkele manier rekening gehouden met de belangen van K.

Het verweer

De kinderen van E hebben N als partij-notaris verzocht contact op te nemen met K en het was duidelijk dat N optrad als partij-notaris. Er is geenszins sprake van tegenstrijdig belang. Als betrokken/boedelnotaris heeft N de spaarrekening niet 'leeggehaald', maar de boedelgelden slechts verplaatst naar de derdengeldenrekening.

N betwijfelt of het saldo wel toekomt aan K. De kinderen zijn van mening dat de gelden volledig in de nalatenschap vallen. Als betrokken notaris heeft N juist heel zorgvuldig gehandeld door de gelden zeker te stellen voor schuldeisers van de nalatenschap.

Het oordeel

N was betrokken bij het opstellen en passeren van onder andere de samenlevingsovereenkomst en testamenten van E en K. K mocht er destijds van uitgaan dat zij vrijuit kon praten tegen de (onafhankelijke en onpartijdige) notaris. Er zijn hem zaken toevertrouwd waar N, toen hij partij-notaris werd, kennis van had. N had in ieder geval in overleg moeten treden met K en haar de gelegenheid moeten geven bezwaren te uiten tegen zijn rol als partij-notaris. N had niet zonder meer als partij-notaris voor de kinderen behoren op te treden en kon ook niet volstaan met een mededeling. Dit klachtonderdeel is gegrond.

De betreffende bankrekening was een en/of-rekening. Zowel de kinderen als K waren gerechtigd tot het saldo. Vanwege het vruchtgebruiklegaat in het testament en het verblijfsbeding had N extra terughoudend moeten zijn. Door zonder overleg de gelden over te boeken, heeft N laakbaar gehandeld en misbruik gemaakt van zijn positie als notaris. N had rekening moeten houden met de kenbare belangen en rechtspositie van K. N heeft door de overboeking de belangen van K ernstig geschaad. Deze klachtonderdelen zijn gegrond en rechtvaardigen het opleggen van een maatregel.

De kamer legt de maatregel schorsing voor twee weken op

Kamer voor het notariaat Den Haag,

18 maart 2020

ECLI:NL:TNORDHA:2020:10

Opmerking

In de advocatuur is het gebruikelijk(er) om eerst na te gaan of men een opdracht mag aannemen. In het notariaat kan de bewustwording op dat vlak nog groeien.

PERSONALIA

Benoemd tot notaris

Achtkarspelen (op een nieuwe vestigingsplaats in associatief verband met Mook de Notaris B.V.), m.i.v. datum beëdiging **mr. Tineke Castelein**, kandidaat-notaris (2005);

Achtkarspelen (protocol mevrouw mr. H.B.M. Mook), m.i.v. 1 april 2020 **mr. Fransisca Spa**, kandidaat-notaris (1996); **Amsterdam** (nieuwe vestigingsplaats in associatief verband met Allen & Overly), m.i.v. datum beëdiging **mr. Sophie Roozendaal**, kandidaat-notaris (2002); **Noordenveld** (protocol mr. H.J. Holland) m.i.v. 1 juni 2020 **mr. Arjan Bos**, kandidaat-notaris (2001).

Aangewezen tot toegevoegd notaris

Montferland (protocol mr. P. Reijenga), m.i.v. datum beëdiging **mr. Jorrit Schotsman**; **'s-Gravenhage** (protocol mr. J.W. Stouthart), m.i.v. datum beëdiging **mr. Jan Hein Copijn**; **Waalre** (protocol mr. M.H.F.O. Haanappel), m.i.v. datum beëdiging **mr. Evelien Kraaijveld**; **Castricum** (protocol mr. J.R. Heldring), m.i.v. datum beëdiging **mr. Marijn Vos-van Roijen**;

Pijnacker-Nootdorp (protocol mr. J.D. Wiene), m.i.v. datum beëdiging **mr. Renate Akerboom**; **Helmond** (protocol mr. L.T.M. Spoor-makers), m.i.v. datum beëdiging **mr. Roland van Elewout**.

Ontslag op verzoek

mr. Rob van den Eijnden, notaris te **Etten-Leur**, m.i.v. 1 april 2020; **mr. Margreet Mook**, notaris te **Achtkarspelen**, m.i.v. 1 april 2020; **mr. Herman Holland**, notaris te **Noordenveld**, m.i.v. 1 juni 2020; **mr. Sylvia van Lenning**, notaris te **Amstelveen**, m.i.v. 1 mei 2020.

Overleden

Op 30 maart 2020 op 90-jarige leeftijd **mr. Herman ter Haar**, oud-notaris in **Almelo**.
Op 30 maart 2020 op 82-jarige leeftijd **mr. Hendrik Wolter Pot**, oud-notaris in **Putten**.
Op 31 maart 2020 op 84-jarige leeftijd **mr. Aart Pak**, oud-notaris in **Oudewater**.

Arjan Bos

Evelien
Kraaijveld

Fransisca Spa

Marijn Vos

Renate
Akerboom

Sophie
Roozendaal

Tineke Castelein

COLOFON

Notariaat Magazine is een uitgave van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en publiceert nieuws en achtergronden over onderwerpen die het notariaat raken. Bij de KNB zijn ruim 1.300 notarissen en 1.650 kandidaat-notarissen aangesloten. Het blad wordt in een oplage van ruim 5.000 exemplaren verspreid onder KNB-leden en externe relaties. Notariaat Magazine verschijnt maandelijks, met uitzondering van januari en augustus. De redactie van Notariaat Magazine is onafhankelijk en werkt op basis van een redactiestatuut. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven en opinies in te korten.

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)
Spui 184
Postbus 16020
2500 BA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3307111

Redactie: Mechtelt Lindenhovius (hoofdredacteur), Jessica Hendriks (redacteur), Clemens van Gessel (correctie)
Telefoon 070 3307170, **e-mail** nm@knb.nl

Aan dit nummer werkten mee:
Lex van Almelo, Wilma van Hoeflaken, Jelly Posthumus, Roel Ottow, Peter Steeman, Jolanda aan de Stegge, Henriette van Wermskerken

Redactieraad: Wouter Burgerhart, Sabrina Gajadhar, Bart van Gemert, Steven ten Hagen, Mireille Hesselmann, Frits van der Kamp, Jeffrey Koenecke, Rogier Lukas, Hens Meengs, Farisha Poesé, Anne-Marie Nsel

Foto's: Truus van Gog
Omslag: Truus van Gog

Vormgeving:
Okapi. Corporate Identity Atelier

Uitgever: Sdu, Peter Frissen
Maanweg 174
2516 AB 's-Gravenhage
Postbus 20025
2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3789571

Druk: Drukkerij Senefelder Misset, Doetinchem

Abonnementen: De abonnementsprijs bedraagt 116,03 euro per jaar (excl. btw en incl. administratie- en verzendkosten), prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementenadministratie:
Sdu Klantenservice
Postbus 20025, 2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon: 070 3789880, fax: 070 3789783

Vanwege de aard van de uitgave, gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenisrecht.

Advertentie-acquisitie:
Cross Media Nederland
Tim Lansbergen
Telefoon: 010-7607324
E-mail: tim@crossmedianederland.com

ISSN: 1568-4121

© KNB/Sdu
Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoerd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de KNB. De bij toepassing van art. 16B en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopieën, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht, Postbus 882, 1180 AW te Amstelveen. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Uitgeverij
Groep uitgeverij voor
vak- en wetenschap

SAMEN MAKEN WE HET VERSCHIL

**SOFTWARE VAN EN
VOOR NOTARISSEN**

EENVOUD, SNELHEID EN PERFECTIE

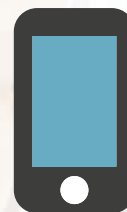

NOBILEX IS NU BESCHIKBAAR

- Complete notariële softwareoplossing
- Geïntegreerd met registers en boekhouding
- Uitgebreide documentgeneratie en modellen

NEXTcall | De voordelen

- Automatische tijdregistratie
- Eenvoudig tijd van telefoon-gesprekken declareren
- Voor zowel vast als mobiel
- Relatiekaart pop-up bij inkomende gesprekken
- Mogelijkheid tot gespreksopname

NEXTassyst

De beller wordt sneller

NEXTcall: de telefonie integratie met NEXTassyst

Het administreren en declareren van telefoongesprekken kan een tijdrovende klus zijn. Tijd bijhouden, notities maken, relaties opzoeken: wat als dat automatisch kan? NEXTcall registreert inkomende en uitgaande telefoongesprekken op vaste en mobiele telefoons. Het systeem houdt de tijd bij, administreert deze en u kunt gesprekken, eventueel voorzien van aanvullende notities, direct toevoegen aan het juiste dossier.

Wilt u weten hoeveel tijd en gemak u wint door uw telefonie en NEXTassyst te integreren? Samen met onze Lexxyn Groep Partner Helder Telecom & ICT, demonstreren wij graag deze tijdbesparende oplossing voor het notariaat.

Ga naar www.nextlegal.nl of www.heldertelecom.nl en maak een afspraak.

NEXTlegal

&

helder®
telecom & ICT

NEXTlegal is dé aanbieder van geïntegreerde software voor de advocaat, notaris en bedrijfsjurist. Wij bieden u een kloppend digitaal hart en bevrijden u graag van complexe en gedateerde software.

Helder Telecom & ICT verzorgt telefonie- en werkplek-oplossingen voor bedrijven in de juridische sector. Door de unieke samenwerking binnen de Lexxyn Groep zijn we specialist in maatwerkoplossingen voor deze branche.